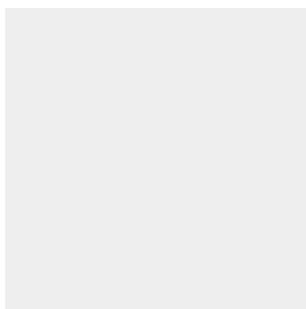
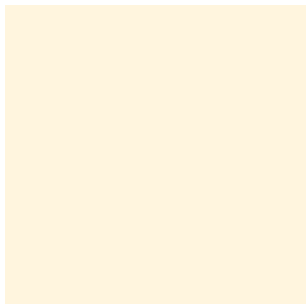
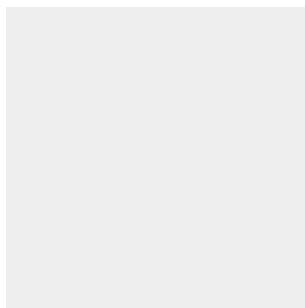
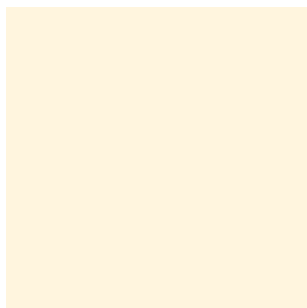
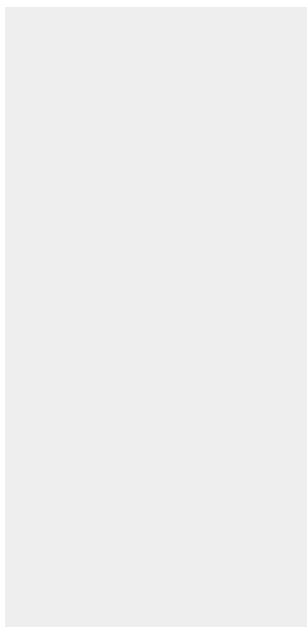
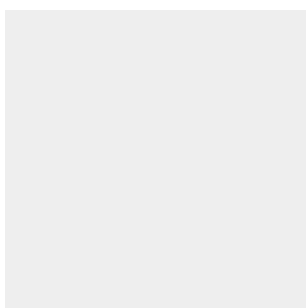

Strategi för ett jämställt och jämlikt Uppsala län

Visioner, viljeinriktning och målområden för 2024–2030

Strategi för ett jämställt och jämlikt Uppsala län

Titel: Strategi för ett jämställt och jämlikt Uppsala län
Författare: Länsstyrelsen Uppsala län
ISBN: 1400-4712
Meddelandeserie: 2024:1
Diarienummer: 549-2024
Utgivningsår: 2024

Landshövdingens förord

I tider av komplexa samhällsförändringar och oroligheter är det extra viktigt att belysa särskilt sårbara grupper och de som riskerar särskild utsatthet. Detta är också en del av den fokusförflyttning som länsstyrelsernas jämställdhetsuppdrag gjort genom åren. Uppdraget har gått från att handla mest om kvantitativ jämställdhet mellan kvinnor och män till ett fokus på hur ojämlikhet, uttryckt som livsvillkor och handlingsutrymme, hänger ihop med en rad faktorer. Skillnader mellan och inom olika grupper av kvinnor och män belyses i dag på ett annat sätt.

Uppsala läns strategi för ett jämställt och jämlikt län har tagits fram i nära samverkan med länets aktörer. Vi vill rikta ett stort och varmt tack för ert engagemang, er tid, och för att ni delat med er av värdefull kunskap och kompetens som vi alla kommer ha stor nytta av!

Strategin är en paketering av identifierade utmaningar och områden i länet inom jämställdhet och jämlikhet med behov av samverkan framåt. Strategin pekar ut visioner, viljeinriktning och målområden och är en bra grund för fortsatt gemensamt arbete. Det pågår mycket arbete i länet. Men länet har fortsatt stora utmaningar som vi behöver samverka kring för att lösa. Målet är att alla invånare ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv, samt ha ett liv fritt från våld.

Ökad delaktighet i samhället, stärkt tillit till varandra och till samhällets institutioner, integrering av jämställdhet och mänskliga rättigheter i civil beredskap, insatser mot diskriminering på arbetsmarknaden och andra arenor samt mer förebyggande arbete mot mäns våld mot kvinnor är exempel på områden som Länsstyrelsen Uppsala län tillsammans med er aktörer i länet, arbetar vidare med utifrån strategin.

Jämställdhet och jämlikhet är något som vi behöver jobba med löpande, varje dag, för att nå resultat. Min förhoppning är det här dokumentet ska upplevas som en strategi för alla och användas aktivt. Med det kommande arbetet utifrån strategin för ett jämställt och jämlikt Uppsala län kan vi ta viktiga steg för att bli en region där faktiskt ingen lämnas utanför.

Stefan Attefall
Landshövding Uppsala län

Uppsala mars 2024

Innehåll

LANDSHÖVDINGENS FÖRORD	3
INLEDNING	6
Uppdragsbeskrivning	6
En strategi för jämställdhet och jämlikhet	6
Arbetet med att ta fram strategin	8
Syfte och målgrupp.....	8
Övergripande målsättning och strategins utgångspunkter	9
Nationella mål och andra utgångspunkter	14
Visioner, viljeinriktning och målområden samverkar och stärker varandra.....	18
Uppföljning och konkretisering av strategins visioner	19
FYRA VISIONER FÖR UPPSALA LÄN	20
ETT LÄN MED DELAKTIGA INVÅNARE SOM HAR MAKT OCH FÖRUTSÄTTNINGAR ATT FORMA SAMHÄLLSUTVECKLINGEN	22
Demokrati som begrepp	23
Utmaningar och målområden	24
Visionens koppling till nationella och internationella mål	26
ETT LÄN FRITT FRÅN VÅLD	28
Mäns våld mot kvinnor – ett paraplybegrepp	29
Utmaningar och målområden	33
Visionens koppling till nationella och internationella mål	36

ETT LÄN MED EN CIVIL BEREDSKAP FÖR ALLA	38
Civil beredskap - ett samlingsnamn	39
Jämställdhet och jämlikhet inom civil beredskap.....	40
Rätten till risk- och krisinformation.....	41
Utmaningar och målområden	42
Visionens koppling till nationella och internationella mål	44
ETT LÄN MED EN INKLUDERANDE ARBETSMARKNAD FRI FRÅN	
DISKRIMINERING	46
Rätten till arbete	47
Diskriminering i arbetslivet.....	48
Könsbundna studieval och könssegregerad arbetsmarknad	49
Utmaningar och målområden	50
Visionens koppling till nationella och internationella mål	52
LÄNSSTYRELSENS STÖD	54
REFERENSER.....	55
SLUTNOTER.....	58

Inledning

Uppdragsbeskrivning

Länsstyrelsen är en statlig myndighet som jobbar på uppdrag av regeringen. Länsstyrelsen omsätter politiska beslut och nationella mål i praktiken, med utgångspunkt i de förutsättningarna vi har i vårt län. Bland dessa ingår uppdrag om mänskliga rättigheter, jämställdhet inklusive mäns våld mot kvinnor och jämlikhet.

Länsstyrelserna har i sitt regleringsbrev för 2023, fått i uppdrag av regeringen att ta fram länsstrategier för 2024–2027 i syfte att bidra till de jämställdhetspolitiska målen.¹ I uppdraget framgår det att strategierna särskilt bör fokusera på ekonomisk jämställdhet, utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden och jämställdhetsintegrering inom civil beredskap.

Strategin ska delredovisas till Regeringskansliet 2025 samt 2028. Uppsala läns strategi sträcker sig till 2030 för att följa målen i Agenda 2030. Vid behov och förändrat uppdrag kan strategins målområden revideras.

INGEN SKA LÄMNAS UTANFÖR

En strategi för jämställdhet och jämlikhet

Jämställdhet är en mänsklig rättighet och handlar om att alla flickor och pojkar, kvinnor och män ska ha samma möjlighet att forma samhället och sina egna liv. Det betyder att alla, oavsett kön, ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom livets alla områden. I Sverige finns idag två juridiska kön – kvinna och man – och det är dessa som jämställdhetspolitiken utgår från. Kön kan definieras på olika sätt och gå bortom tvåkönsnormen. Oavsett könsidentitet och könsuttryck blir vi alla påverkade av samhällets normer och hur kategorierna kvinnor och män förväntas vara och värderas.

Människors förutsättningar påverkas samtidigt av fler faktorer än kön eftersom maktstrukturer hänger ihop, förstärker och samverkar med varandra. Jämställdhetsmyndigheten uppmuntrar länsstyrelserna att ha en intersektionell ansats i sina respektive länsstrategier. Intersektionalitet handlar om hur olika diskrimineringsgrunder² och maktordningar kan påverka och förstärka varandra.³ Detta innebär ett ökat krav på aktörer att kunna analysera, belysa och beakta flera olika perspektiv samtidigt. Det ställer även höga krav på en förståelse för att olika förutsättningar och livsvillkor påverkar människor olika, beroende på livssituation och sammanhang, vilket bidrar till ojämlikhet mellan individer och grupper.

Uppsala läns strategi är därför en strategi som syftar till att främja såväl jämställdhet som jämlikhet. Uppsala län ska vara ett län som inte lämnar någon utanför.

BEGREPPSFÖRKLARING

Biologiskt kön: Kroppens inre och yttre könsorgan, könskromosomer, hormonnivåer, liksom skäggväxt och bröstvävnad.

Hbtqi: ett paraplybegrepp för homosexuella, bisexuella, transpersoner, personer med queera uttryck och identiteter och intersexpersoner. Transpersoner används som ett samlingsbegrepp för personer som inte upplever sig som cispersoner. Med cispersoner avses vanligtvis personer vars juridiska och biologiska kön stämmer överens och alltid har stämt överens med deras könsidentitet och könsuttryck. Icke-binär är en person vars könsidentitet inte är kvinna eller man. Ickebinär betyder inte samma sak för alla som definierar sig som det: en del känner sig som både tjej och kille, andra att befinna sig mellan de två kategorierna. Många ickebinära är inget kön. Homosexuell och bisexuell handlar om sexuell läggning, alltså vem en person blir kär i eller attraherad av. De andra begreppen handlar om könsidentitet, könsuttryck och normer kring dessa.

Intersektionalitet: ett begrepp som syftar till att synliggöra hur olika faktorer som hudfärg, kön, klass, ålder, sexuell läggning, funktionsnedsättning, religion och nationalitet kan samverka och skapa specifika situationer av ojämlikhet, diskriminering och förtryck. Begreppet har sin bakgrund i den antirasistiska feminismen i USA och är både en teori och en metod för att analysera maktrelationer och sociala identiteter.

Juridiskt kön: det kön som står registrerat i folkbokföringen och syns i personnumrets näst sista siffra. I Sverige finns två juridiska kön - kvinna och man.

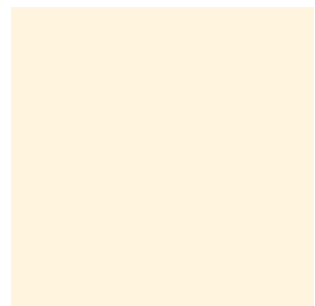
Jämlikhet: Jämlikhet är att individer eller grupper ges lika möjligheter och behandlas likvärdigt i samhället, ofta utifrån alla människors lika värde. Jämlikhet betonar lika rättigheter och möjligheter för alla, oavsett deras bakgrund eller personliga egenskaper. Begreppet kan utsträckas till att även innefatta lika eller rättvis fördelning av status, makt och resurser. Jämlikhet bygger på jämförelse av individer och grupper med varandra, det vill säga individer och grupper sätts i relation till varandra.

Jämställdhet: Jämställdhet betyder att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Jämställdhet gäller alla områden i livet. Det politiska begreppet jämställdhet markerar jämlikhet mellan könen och att könen har samma värde.

Könsidentitet: det kön du själv känner att du har, hur du ser på och upplever dig själv.

Könsuttryck: hur du uttrycker ditt kön socialt, exempelvis genom kläder, kroppsspråk, röst, frisy, smink, fritidsintressen och liknande.

Källa: Jämställdhetsmyndigheten 2024, Folkhälsomyndigheten 2024

Arbetet med att ta fram strategin

Strategin är länets strategi. Länets regionala förutsättningar och behov är vägledande och länsstyrelsen har tagit hänsyn till befintliga prioriteringar i den regionala utvecklingsstrategin (RUS) och Råd för social hållbarhet.⁴ Strategin ska bland annat bidra till berörda målområden i den RUS:en, framförallt målområdet "En region för alla".

Länsstyrelsen Uppsala län har, tillsammans med aktörer i länet tagit fram strategin, som svarar mot regeringsuppdragets innehåll och de gemensamma utmaningar som finns regionalt och lokalt. Flera olika aktörer, däribland Region Uppsala, kommuner, statliga myndigheter, lärosäten och delar av civilsamhället, har deltagit

i arbetet. Bland annat har Länsstyrelsen Uppsala län genomfört workshops, medverkat vid nätverksträffar och deltagit i utbildningsdagar.

Länsstyrelsen har använt regional jämställdhets- och jämlikhetsstatistik när det har funnits tillgängligt. Arbetet med denna typ av statistik behöver dock fortsätta att utvecklas.

Länsstyrelsen Uppsala län har varit ansvarig för uppdraget att ta fram strategin. Externa forum och nyckelfunktioner har haft en rådgivande funktion. Därutöver har samordningsgruppen för Råd för social hållbarhet varit referensgrupp. Rådet har godkänt strategin med länsråd och landshövding som beslutande.

RÅD FÖR SOCIAL HÅLLBARHET

Råd för social hållbarhet samlar offentliga aktörer i Uppsala län i syfte att skapa struktur och systematik i länets arbete för social hållbarhet. Styrkan med rådet är flernivåsamverkan (stat, region, kommun) där flera statliga aktörer ingår.

Syftet med rådet är samverkan som skapar synergier. Målet för samverkan är att öka möjligheten till ett gott liv på lika villkor för hela länets befolkning. Fokus är gemensamma målsättningar och insatser som skapar ett mervärde för hela Uppsala län. Aktörer i rådet: Länsstyrelsen Uppsala län (sammankallande), Region Uppsala, Polisen, Åklagarkammaren, Kriminalvården, Uppsala universitet, Sveriges lantbruksuniversitet, Nationellt centrum för kvinnofrid, Migrationsverket, Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och länets åtta kommuner.

Läs mer: [Länsstyrelsen Uppsala län- Råd för social hållbarhet](#)

Syfte och målgrupp

Strategins övergripande syfte är att identifiera och samla länets gemensamma visioner, viljeinriktning och målområden för att tillsammans främja ett mer jämställt och jämlikt Uppsala län. Visionerna visar önskat läge. Viljeinriktningen visar utvecklingsområden som aktörerna har identifierat och kan påverka. Målområdena beskriver vad arbetet utifrån strategin ska sträva efter att uppnå under strategiperioden.

Med hjälp av dessa viljeinriktningar och målområden ska strategin stödja länets aktörer som civilsamhället, kommuner, regionen och statliga myndigheter, så att de kan agera mer långsiktigt och strategiskt. Även länets näringsliv kan vara en viktig samarbetspart.

Övergripande målsättning och strategins utgångspunkter

Strategins övergripande målsättning är att alla i länet ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen.

I Uppsala län ska ingen lämnas utanför!

Bidra till jämställda och jämlika livsvillkor

Jämställdhet handlar till stor del om att tydliggöra vad som påverkar olika grupper av kvinnors och mäns, tjejers och killars livsvillkor inom olika områden i samhället. Våra livsvillkor påverkas bland annat av attityder, normer, värderingar och ideal. Olika individer och grupper i samhället har olika livsvillkor, levnadsförhållanden och levnadsvanor.

I arbetet med att uppnå mer jämställda och jämlika livsvillkor är det viktigt att betona att inga grupper är homogena. Alla individer har olika sårbarheter, risk- och skyddsfaktorer i livet. Det ska dock betonas att det finns strukturella hinder som systematiskt bidrar till att försämra livsvillkoren för vissa grupper och individer. Statistik visar genomgående att förutom kön utsätts exempelvis personer med funktionsnedsättning, hbtqi-personer, äldre, utrikes födda och personer med annan hudfärg än vit i större uträkning för diskriminering och kränkningar. Detta medför att livsvillkoren skiljer sig mycket för individer samt mellan och inom invånargrupper.

Skillnaderna i livsvillkor är inte enbart stora mellan individer och grupper utan även inom och mellan kommuner i länet. Faktorer som uppväxt, familj, skola och boende formar förutsättningarna för ett gott liv och är en grund för en jämställd och jämlik hälsa.

BEGREPPSFÖRKLARING

Attityder – till exempel olika synsätt och förhållningssätt

Ideal – till exempel förebilder, mönsterbilder och idéer

Normer – till exempel regler, riktlinjer och principer som delas av en grupp. Normer förhåller vi oss till dagligen. Det finns normer som behövs tex att stå i kö, men det finns också destruktiva normer som blir begränsande för individer, tex destruktiva maskulinitetsnormer

Värderingar – till exempel uppfattningar och åsikter

Särskild sårbarhet: En grupp kan beskrivas som särskilt sårbar av olika anledningar. Det kan handla om att gruppen är utsatt i särskilt hög grad, eller att utsattheten ger upphov till särskilt allvarliga konsekvenser för den som utsätts. Men också att inte ha resurser eller möjligheter att förändra sin situation eller göra den känd.

Dubbel utsatthet – Med dubbel utsatthet avses den extra utsatthet som skapas av fler komponenter som kan påverka förutsättningar för att söka hjälp, få hjälp och för att förändra sin situation. Att bryta mot normer, till exempel att ha en funktionsnedsättning, eller att vara transperson kan skapa extra utsatthet. Det blir extra tydligt när någon är utsatt för våld.

Livsvillkor: Livsvillkor beskriver på en strukturell nivå förutsättningar för människors individuella levnadsförhållanden. Dessa förutsättningar ligger vanligtvis utanför den enskilde individens omedelbara kontroll. Systematiska strukturella skillnader mellan och inom olika invånargrupper.

Källa: Jämställdhetsmyndigheten 2024

UPPSALA LÄN

Uppsala län består av en stor kommun (Uppsala kommun med drygt 245 000 invånare), en mellanstor kommun (Enköpings kommun med nästan 50 000 invånare) och sex mindre kommuner (Heby kommun med 14 300 invånare, Håbo kommun med 23 000 invånare, Knivsta kommun med 20 700 invånare, Tierps kommun med 21 200 invånare, Älvkarleby kommun med 9 600 invånare samt Östhammars kommun med 22 200 invånare).

Kommunerna är heterogena och skiljer sig inte bara i storlek utan även i demografi. Det medför att behoven och förutsättningarna skiftar.

Källa: Statistiska centralbyrån 2023

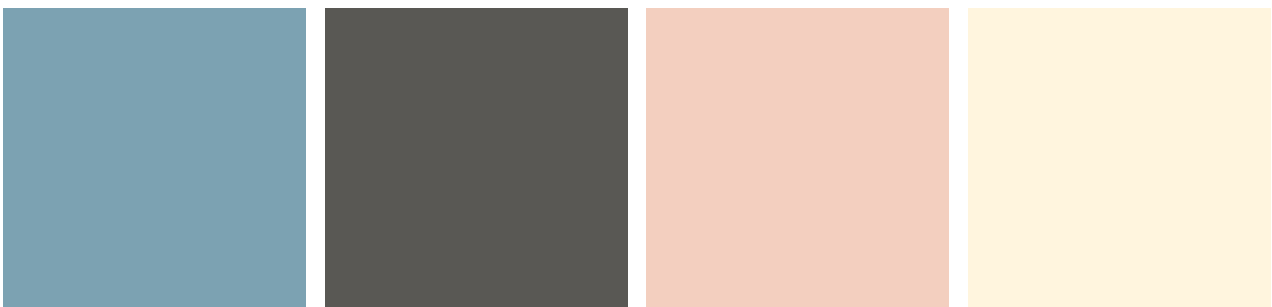
Olika förutsättningar på bostadsmarknaden

Rätten till bostad är en mänsklig rättighet. Skillnader i livsvillkor kan bland annat bestå av olika förutsättningar på bostadsmarknaden⁵. Utsattheten på bostadsmarknaden är flerbottnad för många individer. Det gäller särskilt för individer som tillhör en eller flera av de identifierade särskilt utsatta grupperna som exempelvis nyanlända, våldsutsatta kvinnor, personer med funktionsnedsättning eller barn i hushåll med dubbel utsatthet.

Begränsad tillgång till tillgängliga bostäder på bostadsmarknaden samt dåliga förutsättningar för att överhuvudtaget ha ett boende påverkar

livsvillkoren och ökar utsattheten än mer. En av de mest utsatta grupperna i samhället är personer i hemlöshet och utan stadigvarande boende. Hemlösheten påverkas av både strukturella och individuella faktorer. Begreppet hemlöshet är brett och innefattar bland annat allt från barnfamiljer utan eget hyreskontrakt till personer med psykisk ohälsa ofta i kombination med risk- eller missbruk som lever utan tak över huvudet⁶

I länet finns behov av en löpande och fördjupad kartläggning av individers utsatthet på bostadsmarknaden samt ett strategiskt arbete för att motverka dubbel utsatthet⁷.

Bidra till god, jämställd och jämlik hälsa

Jämställda och jämlika livsvillkor är en förutsättning för en god hälsa.⁸ En av strategins utgångspunkter är att bidra till en jämställd och jämlik hälsa i Uppsala län.

Antalet kvinnor som fick sjukpenning under 2022 ökade medan antalet män som fick sjukpenning minskade⁹. Antalet personer som får sjukpenning är i fler av länets kommuner dubbelt så höga för kvinnor som för män¹⁰. Kvinnor under 40 år med sjukpenning är en växande grupp, och orsaken är framför allt stressrelaterad ohälsa¹¹.

Ohälsotalen i länet visar att kvinnor i genomsnitt har åtta fler sjukdagar än män per år¹². Om parametrar som funktionsnedsättning, etnicitet, och sexuell läggning läggs till så ser ohälsotalen ännu sämre ut för kvinnor.

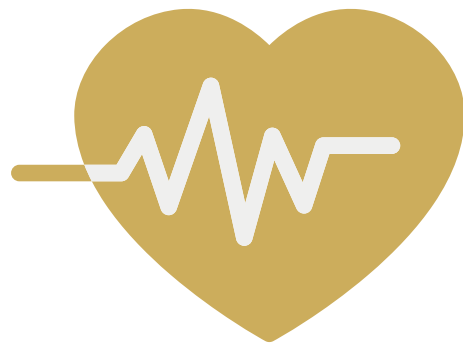
Könsskillnader när unga skattar sin hälsa

Pojkar skattar i huvudsak sin hälsa som bättre än flickor. I en enkätundersökning i länet skattade 80 % av svarande pojkarna sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra¹³. Bland de svarande flickorna var det enbart 58 % som gjorde samma skattning. Det finns många faktorer som spelar in, men bland några kan nämnas normer kring hur vi pratar om och uttrycker känslor och ohälsa, samt den ökade risken för utsatthet för bland annat olika typer av våld som unga tjejer upplever. Bland unga med en icke-binär könsidentitet skattade endast 44 %

sitt allmänna hälsotillstånd som bra eller mycket bra.¹⁴ Även för denna grupp är normer och ökad risk för utsatthet avgörande.

Hälsa är ett komplext begrepp som beror på många faktorer¹⁵. Genom att aktivt arbeta med att synliggöra och motverka de strukturer och normer som begränsar och bidrar negativt kan hälsan förbättras hos länets invånare. Sådana strukturer och normer kan vara ökad utsatthet för olika typer av våld, diskriminering och andra systematiska strukturella hinder och skillnader.

Att förebygga, motverka och upptäcka mäns våld mot kvinnor är en central del i arbetet med att uppnå jämställd och jämlik hälsa. Att utsättas för våld, till exempel sexuellt, fysiskt, ekonomiskt eller psykiskt, bidrar till ökad risk för ohälsa på såväl kort som lång sikt¹⁶. Det påverkar även den ekonomiska jämställdheten och jämlikheten och har stor inverkan på individens livsvillkor.

Skapa förutsättningar och undanröja hinder

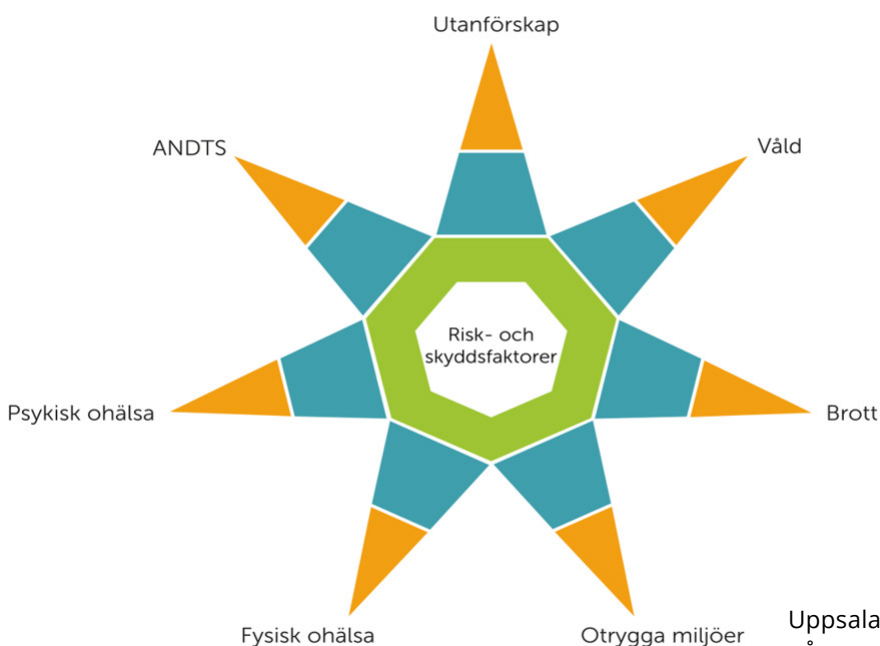
En av de konsekvenser som begränsande normer och systematiska ojämslidda och ojämlika livsvillkor leder till är *minoritetsstress*. Det kan beskrivas som den extra belastning och stress som en individ som tillhör en eller flera minoritetsgrupper och som på olika sätt bryter mot normer, kan utsättas för¹⁷. Minoritetsstress uppstår på grund av osynliga strukturer i samhället, exempelvis ojämlikhet, normer, fördomar och stereotypa föreställningar, och ska inte behöva upplevas eller hanteras av någon. Det kan vara allt från mikroaggressioner, det vill säga ett subtilt nedvärderande beteende i ord, handling eller förhållningssätt, till faktiska kränkningar och diskriminering. Ett viktigt sätt att motverka minoritetsstress är att undanröja strukturella hinder, förändra normer samt säkerställa ett gott bemötande. Minoritetsstress är nära sammankopplat med exempelvis rasism, transfobi, homofobi, funkofobi och ålderism.

Främjande och förebyggande arbete

Preventionsstjärnan är ett sätt att illustrera hur närliggande förebyggande frågor är sammanlänkade genom gemensamma risk- och skyddsfaktorer. Att missbruk, våld, kriminalitet, utanförskap samt psykisk och fysisk ohälsa är samhällsproblem som i stor utsträckning kan förklaras av samma bakomliggande faktorer. Tidigt främjande och förebyggande arbete som påverkar dessa bakgrundsfaktorer kan därför få effekter på många problemområden samtidigt.

Olika aktörer i länet behöver arbeta tillsammans och långsiktigt med fokus på främjande och förebyggande insatser, som till exempel olika typer av stöd till föräldrar. Aktörer behöver även arbeta för att motverka strukturella hinder samt att kompensera med ytterligare resurser där ojämställdhet och ojämlikhet redan har uppstått.

Denna strategi lyfter strukturella utmaningar inom ett par centrala områden i arbetet för att uppnå jämställda och jämlika livsvillkor hos länets invånare.

Uppsala läns preventionsstjärna bygger på preventionsstjärnan framtagen av Länsstyrelsen Stockholms län.

Nationella mål och andra utgångspunkter

Visionerna i strategin kan alla kopplas till internationella och nationella mål.

Mål för jämställdhetspolitiken

Målet för jämställdhetspolitiken är att kvinnor och män ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Det finns också sex jämställdhetspolitiska delmål:

1. **En jämn fördelning av makt och inflytande.** Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.

2. **Ekonomisk jämställdhet.** Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

3. **Jämställd utbildning.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

4. **Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet.** Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

5. **Jämställd hälsa.** Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6. **Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.** Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

FN:s deklARATION för mänskliga rättigheter

De mänskliga rättigheterna är universella och gäller för alla. De slår fast att alla människor, oavsett land, kultur och sammanhang, är födda fria och lika i värde och rättigheter. Målet för den nationella politiken för mänskliga rättigheter är att säkerställa full respekt för Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna antogs den 10 december 1948 och innehåller 30 artiklar bland annat, artikel 1 "Alla människor är födda fria och lika i värde och rättigheter. De har utrustats med förnuft och samvete och bör handla gentemot varandra i en anda av gemenskap."

Sverige har anslutit sig till och är därmed bundet av en rad konventioner om mänskliga rättigheter, både globala och regionala. Bland de FN-konventioner som Sverige är bundet av finns:

- Konventionen om avskaffande av all form av diskriminering av kvinnor
- Internationella konventionen om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter

- Internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter
- Internationella konventionen om avskaffandet av alla former av rasdiskriminering
- Konventionen mot tortyr och annan grym, omänsklig eller förnedrande behandling eller bestraffning
- Konventionen om barnets rättigheter
- Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

De mänskliga rättigheterna reglerar i grunden förhållandet mellan staten och individen.

De utgör en begränsning av statens makt över individen och slår samtidigt fast vissa skyldigheter för staten. Ett exempel är att staten är skyldig att skydda individens rättigheter från att kränkas av andra enskilda. Ett annat är att staten ska se till att varje människa kan förverkliga och utkräva sina rättigheter enligt konventionen. Institutet för mänskliga rättigheter är den myndighet som ansvarar för att följa, undersöka och rapportera om hur de mänskliga rättigheterna respekteras och förverkligas i Sverige.

Målet för folkhälsopolitiken

Målet för folkhälsopolitiken är att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna inom en generation. Folkhälsopolitikens målområden är:

1. Det tidiga livets villkor
2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter
5. Boende och närmiljö
6. Levnadsvanor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet
8. En jämlik och hälsofrämjande hälso- och sjukvård

En god och jämlik hälsa – åtta målområden

Illustration: Folkhälsomyndigheten

Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling

Agenda 2030 med de 17 globala målen för en hållbar utveckling handlar om att utrota fattigdom, förverkliga de mänskliga rättigheterna, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser.

De 17 globala målen hänger alla ihop och utgår från tre dimensioner av hållbar utveckling: den ekonomiska, sociala och miljömässiga.

Agenda 2030 antogs 2015 av FN:s länder som en ambition att uppnå ett miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbart samhälle, det vill säga att dagens behov ska kunna tillfredsställas utan att äventyra behoven hos framtida generationer.

Att ingen får lämnas utanför är en av de övergripande principerna i Agenda 2030. Det betyder att de globala målen inte kan anses uppfyllda om de inte har nått alla människor. Ambitionen är också att de mest sårbara grupperna ska nås av de globala målen först.

Visioner, viljeinriktning och målområden samverkar och stärker varandra

För att främja jämställdhet och jämlikhet i länet, krävs långsiktigt arbete på flera arenor samtidigt, samt en medvetenhet om att arenorna samvarierar och har inverkan på varandra. Samverkan och samordning behöver ske mellan olika aktörer inom olika områden och på olika nivåer. Samordning behöver även ske mellan olika sakområden, på nationell, regional och lokal nivå.

Arbetet med att bidra till jämställda och jämlika livsvillkor behöver därför ske parallellt inom många områden, till exempel genom att stärka bostadsmarknaden för utsatta grupper, säkerställa en meningsfull fritid för alla barn och unga samt genom att undanröja andra systematiska strukturella hinder.

En av grundförutsättningarna för att uppnå jämställda och jämlika livsvillkor är att säkerställa att alla individer har samma möjlighet till makt och inflytande inom livets alla områden, vilket visionen *Ett län med delaktiga invånare som har makt och förutsättningar att forma samhällsutvecklingen* syftar till. Likaså är rätten till ett liv fritt från alla former av våld en grundförutsättning för trygghet, hälsa och goda livsvillkor, vilket visionen *Ett län fritt från våld* omhändertar. Dessa två visioner bidrar även till prioriteringar i Råd för social hållbarhet.

Att arbeta för en *jämställd och jämlik arbetsmarknad fri från diskriminering* samt för delaktiga invånare främjar även en mer *jämställd och jämlik civil beredskap*. Vid kriser är samordningen mellan olika aktörer avgörande. Maktförhållanden riskerar att påverka vilka aktörer som anses relevanta och vilka yrkesgrupper som får inflytande över arbetet. Det finns till exempel en risk att normer påverkar vilka kompetenser som värderas högt, vilka verksamheter som betraktas som samhällsviktiga och vilka hotbilder som prioriteras.

Samtliga visioner samverkar och förstärker varandra och bidrar direkt eller indirekt till att uppfylla de jämställdhets- och även de folkhälsopolitiska delmålen.

Genom strategins intersektionella utgångspunkt finns en tydlig koppling till Sveriges internationella åtaganden om mänskliga rättigheter och de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030.

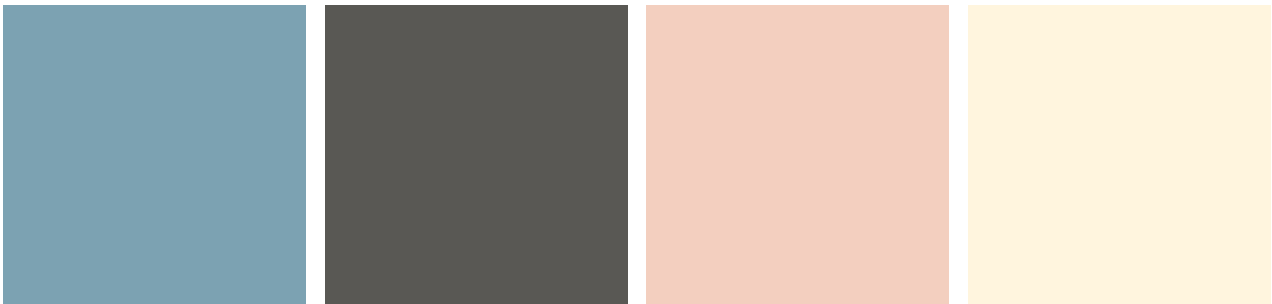
Uppföljning och konkretisering av strategins visioner

Länsstyrelsens roll är att samordna arbetet på regional nivå och myndigheten ska beakta att förutsättningar och behov kan skilja sig åt bland aktörer i länet.

Arbetet kommer att konkretiseras löpande utifrån strategin. Syftet med konkretiseringen är att ringa in länets fokusområden för varje vision, viljeinriktning och målområde med utgångspunkt i behov och förutsättningar. Syftet är även att stärka det arbete som redan pågår och initiera arbete där det behövs.

Parallellt kommer en plan för uppföljning att arbetas fram, där indikatorer kan vara en del.

Strategins visioner, viljeinriktning och målområden kommer att aktualitetsprövas och uppdateras vid behov.

Fyra visioner för Uppsala län

Vision: Ett län med delaktiga invånare som har makt och förutsättningar att forma samhällsutvecklingen

Visionen Ett län med delaktiga invånare som har makt och förutsättningar att forma samhällsutvecklingen har som syfte att stärka arbetet med demokrati, inflytande, delaktighet och tillit samt att uppfylla det specifika jämställdhetspolitiska delmålet jämn fördelning av makt och inflytande. Samtidigt förstärker visionen de övriga jämställdhetspolitiska delmålen samt strategins andra visioner. Den bidrar även till flera mål inom Agenda 2030.

Att säkerställa att alla individer har samma möjlighet till makt och inflytande inom livets alla områden är en grundförutsättning för att uppnå jämställda och jämlika livsvillkor.

Vision: Ett län fritt från våld

Visionen Ett län fritt från våld bidrar till det specifika jämställdhetspolitiska delmålet om att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Samtidigt förstärker visionen de övriga jämställdhetspolitiska delmålen och strategins andra visioner.

Människors rätt till ett liv fritt från alla former av våld är en grundförutsättning för trygghet, hälsa och goda livsvillkor samt makt och inflytande över sitt liv och inom livets alla områden. Är också en central del av arbetet med civil beredskap.

Vision: Ett län med en civil beredskap för alla

Visionen Ett län med en civil beredskap för alla syftar till att sätta fokus på de som riskerar särskild utsatthet i händelser av kris och krig och identifiera sådant som behöver integreras i krisberedskap och civilt försvar innan krisen och eller kriget inträffar. Även att säkerställa tillgänglig krisinformation som når alla är en viktig del. Visionen bidrar till arbetet med regeringens prioritering av jämställdhetsintegrering i civil beredskap. Denna vision är nära sammanlänkad med visionen Ett län med delaktiga invånare samt Ett län fritt från våld och bidrar till de jämställdhetspolitiska delmålen om jämn fördelning av makt och inflytande, jämställd hälsa, mäns våld mot kvinnor ska upphöra samt flera mål inom Agenda 2030.

Vision: Ett län med en inkluderande arbetsmarknad fri från diskriminering

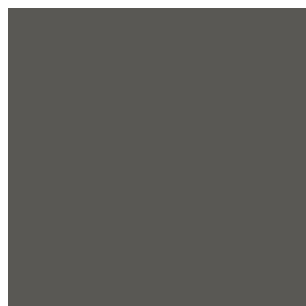
Visionen Ett län med en inkluderande arbetsmarknad fri från diskriminering syftar till att stärka länets arbete med regeringens prioritering av utrikes födda kvinnors etablering på arbetsmarknaden. Visionen syftar bland annat vidare till att motverka all form av diskriminering, rasism och andra strukturella hinder på arbetsmarknaden, vilket i förlängningen förväntas bidra till att uppfylla regeringens prioritering om ekonomisk jämställdhet. Ekonomisk jämställdhet är också ett av de jämställdhetspolitiska delmålen. Visionen bidrar även till delmålen jämställd utbildning, jämställd hälsa, jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbete, samt mäns våld mot kvinnor och flera mål inom Agenda 2030.

Ett län med delaktiga invånare som har makt och förutsättningar att forma samhällsutvecklingen

VILJEINRIKTNING

För att nå visionen arbetar Uppsala län för:

- en stark och motståndskraftig demokrati
- att motverka strukturella hinder för deltagande och representation i demokratiska processer
- att arbeta aktivt för ett jämställt och jämlikt deltagande i allmänna val
- att stärka tilliten till myndigheter och rättsväsendet
- att skapa förutsättningar för ökat inflytande och full delaktighet för alla
- att främja ett starkt civilsamhälle

Demokrati som begrepp

Begreppet demokrati kan sammanfattas som de friheter, rättigheter och möjligheter som vi har. Demokrati bygger på folkstyre eller folkmakt och i regeringsformen står det att ”all offentlig makt i Sverige utgår från folket”.¹⁸ En central del av demokratin är regelbundna, fria och rättvisa val. Det innebär bland annat att alla ska ha möjlighet att påverka det politiska beslutsfattandet genom att rösta eller kandidera.

En stark och levande demokrati kan inte tas för given. Den drivs framåt av människors engagemang och deltagande. Alla i Sverige, oavsett bostadsort, kön, ekonomiska förutsättningar eller sociala omständigheter, ska ha förutsättningar att föra sin talan och att delta såväl i allmänna val som i demokratiska processer mellan valen¹⁹. En förutsättning för demokrati är medborgare som anser att demokratiska processer angår oss alla och är något som vi kan, vill och bör delta i.

Hot och hat - ett hinder mot demokratin

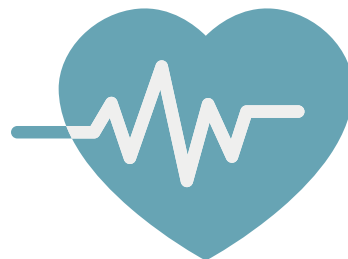
Rätten att uttrycka åsikter, att kritisera och att ifrågasätta är en del av en motståndskraftig demokrati. När det demokratiska samtalet hårdnar och människor utsätts för hot och hat kan det leda till självzensur. Hatbrott är ett angrepp på de mänskliga rättigheterna och i strid mot principen om alla människors lika värde. Hot och hat riktas mot såväl förtroendevalda och tjänstepersoner som övriga invånare.

Tillit och demokrati

Tillit är avgörande för en levande och uthållig demokrati. Tilliten till samhället spelar även stor roll för känslan av delaktighet. En risk med att människor inte upplever att de har inflytande och känner delaktighet är att de tappar tilltron till demokratin och/eller dras till antidemokratiska idéer. Det kan ske när grupper systematiserat utsätts för strukturella hinder eller att vissa grupper inte finns representerade på samhällets maktpositioner, vilket ökar gapet mellan förtroendevalda och dess väljare²⁰.

Därför behövs ett aktivt arbete med att säkerställa ungas och andra gruppers möjlighet till inflytande och delaktighet.

Sociala och ekonomiska förutsättningar såsom utbildningsnivå och levnadsförhållanden kan ha stor betydelse för människors delaktighet. Detta kan påverka till exempel valdeltagandet och hur aktiva invånare är i demokratiska processer. Det innebär att samhället kan gå miste om viktiga åsikter och perspektiv²¹.

Demokrati är inte enbart de allmänna valen

Förutom att ha möjlighet att rösta i allmänna val måste invånarna även ges förutsättningar att delta, påverka och få insyn i det politiska beslutsfattandet mellan valen. Att alla ges förutsättningar att delta i och påverka samhällsutvecklingen i flera sammanhang än enbart vid allmänna val är en grund för en levande och motståndskraftig demokrati. Detta kan handla om att ha möjlighet att vara med och påverka i vardagen, i skolan, på arbetet, i annan sysselsättning, i bostadsområdet och i hemmet²².

Invånare som berörs av en verksamhet har rätt att vara delaktiga och få lämna synpunkter på den.²³ Alla har rätt att vara lika delaktiga, men tyvärr skiljer sig förutsättningarna till delaktighet åt mycket mellan och inom grupper. Barns liksom nationella minoriteters rätt till delaktighet och inflytande regleras särskilt genom lagstiftning.²⁴

Civilsamhällets roll

Civilsamhället är viktigt för demokratin och människors möjlighet till delaktighet. Ideella föreningar och andra organisationer kan fungera som en demokratiskola, röstbärare och opinionsbildare. Civilsamhället skapar dessutom samhällsnyttig verksamhet inom olika sektorer samt kan bidra till gemenskap och tillit mellan människor. Genom att tidigt i processen ta in erfarenheter och kunskaper från såväl det civila samhället som enskilda invånare går det att tillsammans verka för att ingen människa ska lämnas utanför.

Utmaningar och målområden

Målområde 1: Ett jämställt och jämlikt valdeltagande och goda förutsättningar för förtroendevalda

Utmaningar i länet

Det finns stora skillnader i valdeltagande mellan olika grupper och valdistrikt

Tilliten till demokratin är generellt hög i Sverige²⁵. Det finns dock en signifikant skillnad mellan kvinnors och mäns tillit till demokratin. Kvinnors förtroende för Sveriges riksdag är till exempel generellt sett högre än männens²⁶. När det kommer till tilliten mellan människor finns ingen signifikant skillnad mellan män och kvinnor. Enligt senaste mätningen i Förtroendebarenometern som mäter allmänhetens förtroende för samhällsinstitutioner, myndigheter och företag har dock det generella förtroendet för riksdagen sjunkit nästan med 10 procentenheter. Från 47 procent som hade mycket eller ganska stort förtroende för riksdagen under 2023 är andelen nu nere på 39 procent²⁷.

Uppsala län har ett högt valdeltagande men det finns skillnader såväl mellan som inom kommuner. Det högsta respektive lägsta valdeltagandet i olika valdistrikt i länet är 91,4 respektive 37,2 %²⁸ och återfinns i en och samma kommun.

I Uppsala län följer valdeltagandet de trender som även finns nationellt: yngre kvinnor röstar i allmänna val i större utsträckning än yngre män, och äldre män röstar i större utsträckning än äldre kvinnor. Utrikes födda och personer som saknar eftergymnasial utbildning röstar i lägre utsträckning än befolkningen i övrigt.²⁹ Skillnaderna i valdeltagande mellan olika grupper och valdistrikt behöver minska för att ge politiker ett starkare mandat som folkets företrädare.

Hot och hat behöver motverkas

Nationell statistik visar att kvinnliga politiker, utrikesfödda politiker och unga politiker samt politiker med ledande positioner löper högre risk att utsättas för hot, hat och våld. Allra mest utsatta är de som tillhör fler av dessa extra utsatta kategoriseringar. När det gäller förtroendevalda kvinnor och förtroendevalda unga finns även en större risk att utsattheten påverkar det demokratiska uppdraget.³⁰ När det demokratiska samtalet hårdnar och människor utsätts för hot och hat kan det leda till självzensur eller avhopp. Yttrandefriheten behöver skyddas, värnas och bevaras, bland annat genom att bidra till ett samhälle fritt från hot och hat.

Målområde 2. Delaktiga invånare som har förutsättningar att påverka demokratiska processer

Utmaningar i länet

Länets invånare kan involveras oftare och tidigare i frågor som berör dem

Samtliga kommuner i länet har någon form av råd för inflytande.³¹ Alla kommuner har ett råd för äldre, men medborgarråd för ungdomar, personer med utländsk bakgrund eller olika religioner är mindre vanligt.³² Det är viktigt att se över representationen i de råd som finns avseende, kön, etnicitet etc. för att säkerställa mångfald och god representation.

Det finns statistik över genomförda medborgardialoger i länets kommuner samt medborgaundersökningar som undersöker invånares nöjdhet över insyn och inflytande i kommunens beslut och verksamheter. Resultaten visar att fler medborgardialoger vore att föredra samt att insynen och inflytandet kan förbättras.^{33 34}

När medborgardialoger och andra forum för delaktighet genomförs är det viktigt att säkerställa bred representation från medborgare och invånargrupper som ges möjlighet att tycka till. Risken är annars stor att det blir ett homogent underlag av inkomna synpunkter från

allmänheten. Former för medborgardialoger och vilka som nås av informationen är därför viktigt att tänka igenom nogsamt.

Några av länets civilsamhällesorganisationer lyfter bland annat att de ofta involveras för sent i processen, när agendan väl är satt.³⁵

Arbetet med, och formerna för, delaktighet och inflytande behöver utvärderas, utvecklas och förstärkas.

Det offentliga behöver bli bättre på att ta tillvara det lokala och regionala civilsamhällets potential

I länet finns cirka 3000 civilsamhällesorganisationer. Av dessa är 850 arbetsgivare med ett stort antal anställda.³⁶ Föreningstätheten skiljer sig åt inom länet där fem av länets kommuner har en högre föreningstäthet än riksgenomsnittet, medan tre kommuner har en lägre.³⁷

Samtidigt som civilsamhällesorganisationer har goda möjligheter att verka i Sverige finns tecken på att utrymmet i vissa avseenden krymper.³⁸ Det civila samhällets villkor kan förbättras, genom flexibla samverkansstrukturer, ökad kunskap om det civila samhällets villkor och förutsättningar, samt genom att verka för långsiktiga bidragsformer.

Visionens koppling till nationella och internationella mål

Sveriges jämställdhetspolitiska delmål

1. En jämn fördelning av makt och inflytande. Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet i samhällets alla sektorer.

5. Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

- FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor
Artikel 2, 3 och 7
- FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering
Artikel 5
- FN:s konvention om barnets rättigheter
Artikel 12, 13 och 15
- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter
Artikel 21 och 25
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning
Artikel 4.3

Målet för folkhälsopolitiken

7. Kontroll, inflytande och delaktighet

Agenda 2030 - De globala målen för hållbar utveckling

3. God hälsa och välbefinnande

5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i ledarskap och beslutsfattande

5.c Skapa lagar och handlingsplaner för jämställdhet

10.3 Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota diskriminering

16.7 Säkerställ ett lyhört, inkluderande och representativt beslutsfattande

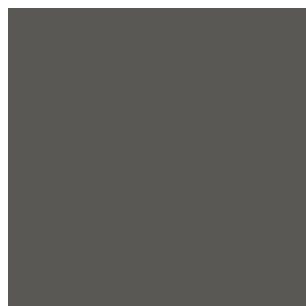

Ett län fritt från våld

VILJEINRIKTNING

För att nå visionen arbetar Uppsala län:

- strategiskt förebyggande mot mäns våld mot kvinnor – tidigt och tillsammans
- för att utmana, förändra och förebygga destruktiva maskulinitetsnormer och patriarkala strukturer som möjliggör våld
- med att utveckla arbetet för att våldsutövare och personer som riskerar att utöva våld ska ändra sitt beteende
- med att förbättra upptäckten av våldsutsatta kvinnor och barn samt att ge dessa ett jämlikt stöd och skydd
- särskilt med att uppmärksamma de långsiktiga konsekvenserna som våld mot vuxna och barn medför, såsom ekonomisk utsatthet, svårigheter på arbetsmarknaden, avbrott i studier och psykiskt lidande
- med att uppmärksamma att händelser av kris, krig och andra samhällsstörningar medför en ökad risk och sårbarhet för vuxna och barn som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld

Mäns våld mot kvinnor – ett paraplybegrepp

Att ha rätten till sin kropp och tanke tillhör de grundläggande mänskliga rättigheterna. Det är en förutsättning för att kunna ha makten att forma sitt liv och delta i samhället på jämlika villkor. Våld är därför en kränkning och ett brott mot de grundläggande mänskliga rättigheterna.

Mäns våld mot kvinnor förekommer över hela världen och är ett allvarligt samhälls- och folkhälsoproblem.³⁹ Detta existerar oberoende av kulturell och religiös tillhörighet, etnicitet, sexualitet, social tillhörighet, funktionalitet och ålder.

FN definierar mäns våld mot kvinnor som: "[...] varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i, eller troligen kommer att leda till, fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller privata livet."⁴⁰

FN:s deklaration om avskaffandet av våld mot kvinnor fastslår att våldet begränsar kvinnors och flickors fulla utveckling och inskränker deras mänskliga rättigheter.⁴¹

Sverige har skrivit under Istanbulkonventionen vars syfte är att skydda kvinnor och flickor mot alla former av våld samt att förebygga, lagföra och avskaffa våld mot kvinnor och våld i hemmet⁴²

MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

Mäns våld mot kvinnor är ett övergripande begrepp som innefattar:

- våld i nära relation
- hedersrelaterat våld och förtryck inklusive könsstympning samt barn och tvångsäktenskap
- prostitution och människohandel för sexuella ändamål
- våld mot flickor, pojkar och män
- våld i hbtqi-relationer samt
- barn som upplever/bevittnar våld

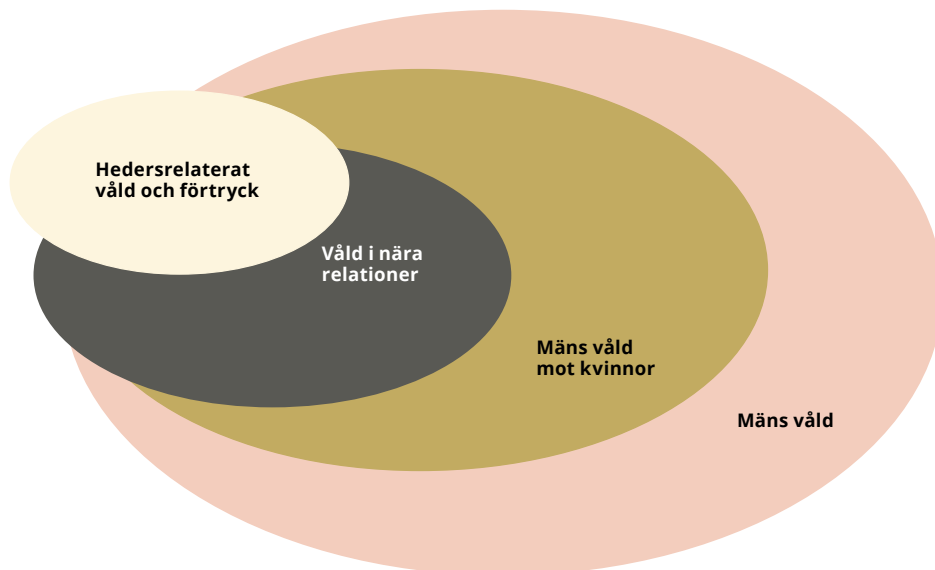
Mäns våld mot kvinnor är också ett begrepp som avser alla former av våld, så som exempelvis:

- fysiskt
- psykisk
- digitalt
- ekonomiskt
- sexuellt våld
- latent våld
- försummelse

Mäns våld mot kvinnor innefattar olika typer av våld och brukar beskrivas med följande symbol⁴³ som innehåller mäns våld, mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer samt hedersrelaterat våld och förtryck.

Symbolen visar att mäns våld mot kvinnor inrymmer större delen av våldet som sker i

nära relationer liksom hedersrelaterat våld och förtryck. Omfångsstatistik visar att större delen av det våld som sker i nära relationer utövas av män mot kvinnor. Figuren visar också att mäns våld mot kvinnor är en del av det våld som män utövar i en rad olika sammanhang, inklusive det män riktar mot andra män i offentliga miljöer.

De olika områdenas inbördes relation och hur de berör varandra

Mäns våld

Våld i det offentliga rummet, organiserad brottslighet, våld inom idrotten, hatbrott, folkmord, våld i sociala medier, våld i väpnade konflikter, våld i skolan

Mäns våld mot kvinnor

Kommersiell sexuell exploatering, sexualiserat våld utanför nära relationer och/eller i det offentliga rummet, grooming, pornografi

Våld i nära relationer

Våld i parrelationer, våld i hbtqi-relationer, sexuellt våld, barn som tvingas leva med/bevittna våld, barnmisshandel

Hedersrelaterat våld och förtryck

som innebär tvångsäktenskap, krav på sexuell renhet hos kvinnor, könsstympning, våld i hederns namn och hedersmord.

Våldspyramiden

Högst upp i pyramiden visas det våld som har lägre förekomst men högt erkännande, till exempel mord och våldtäkt. Längst ner i pyramiden är det våld som har högre förekomst men inte alltid benämns och erkänns som våld, exempelvis nedvärderande, sexistiska kommentarer eller rasistiska skämt.

Nationell strategi

För att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor och stärka genomförandet av det sjätte jämställdhetspolitiska delmålet, har den svenska regeringen tagit fram en nationell strategi för åren 2017–2026⁴⁴. Det övergripande målet med den nationella strategin är ett jämställt samhälle och att mäns våld mot kvinnor ska upphöra. I målet ingår även att män och kvinnor, flickor och pojkar ska ha samma rätt till och möjlighet till kroppslig integritet. Strategin sätter också fokus på mäns delaktighet och ansvar för att stoppa våldet.

Den nationella strategin innefattar fyra målområden som är vägledande i arbetet på nationell, regional och lokal nivå:

- ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld,
- förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn,
- effektivare brottsbekämpning samt
- förbättrad kunskap och metodutveckling⁴⁵

I den nationella strategin lyfts flera livssituationer och omständigheter som kan innebära särskild sårbarhet, alltså att vissa grupper i högre grad blir utsatta och samtidigt kan ha sämre tillgång till samhällets stöd. För att synliggöra hur våld påverkar individer olika beroende på deras livsvillkor eller särskild sårbarhet, behövs ett intersektionellt perspektiv användas, för att förstå hur maktordningar samverkar. Det kan till exempel handla om våld i äldres relationer, personer med funktionsnedsättning eller våld i hbtqi-personers relationer⁴⁶.

Ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

Förbättrad upptäckt av våld och starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

Effektivare brottsbekämpning

Förbättrad kunskap och metodutveckling

STATISTIK OM MÄNS VÅLD MOT KVINNOR

Internationell statistik

- Enligt Världshälsoorganisationen, WHO, har mellan 30 och 60 procent av alla kvinnor någon gång under sin livstid utsatts för fysiska och/eller sexuella övergrepp.⁴⁷

Nationell statistik

- Enligt en stor omfångsundersökning där människor själva uppgett sin utsatthet, visar att 46 procent av alla kvinnor och 38 procent av alla män har någon gång under livet utsatts för någon form av allvarligt våld - vilket innefattar psykiskt, fysiskt och sexuellt våld.⁴⁸
- 57 procent av alla barn har varit utsatta för någon form av våld av vuxen och/eller jämnårig under sin uppväxt.⁴⁹
- Av de som utsatts för brott i nära relation uppger endast 3,9 procent att de har polisanmält.⁵⁰
- Nästan 60 procent av ungdomar mellan 15 och 19 år har varit utsatta för någon form av fysiskt, psykiskt eller sexuellt våld av en partner i en kärleksrelation.⁵¹
- Män står för den dominerande delen av allt våldsutövande i samhället. Enligt kriminalstatistiken är 83 procent av alla personer som lagförts för misshandelsbrott, män.⁵²
- 10 procent av barn och unga i gymnasieålder har fått frågan om att sälja sexuella tjänster. Ungefär 4 procent av barn och unga har fått ersättning för sexuella tjänster.⁵³

Lokal statistik

- Var femte flicka och var tionde pojke har krav på sig hemifrån att vara oskulder när de gifter sig, vilket har ett starkt samband med att leva under hedersrelaterat våld och förtryck.⁵⁴

Utmaningar och målområden

Länsstyrelsen i Uppsala län har tillsammans med andra aktörer identifierat olika behov för att möta de utmaningar som finns i länet. Dessa behov och utmaningar beskrivs med utgångspunkt i den nationella strategins målområden.

Målområde 1 – ett utökat och verkningsfullt förebyggande arbete mot våld

För att förhindra att våld uppstår behövs ett systematiskt och kunskapsbaserat arbete med tidiga insatser. Det kan innebära att stärka samverkan och samarbetet på olika nivåer och på flera arenor samtidigt. En förutsättning för ett effektivt förebyggande arbete är att motverka de destruktiva maskulinitetsnormer och normer som möjliggör våld.

Utmaningar i länet:

- Behov av mer och bättre kunskap om destruktiva maskulinitetsnormer och normer som möjliggör våld. Detta i syfte att förebygga våld, men även för att förebygga andra samhällsproblem så som kriminalitet, missbruk, utanförskap, psykisk och fysisk ohälsa som i stor utsträckning kan förklaras av samma bakomliggande faktorer.
- Behov av att i samverkan arbeta förebyggande mot våld på flera arenor samtidigt, så som i skolan, i hemmet, på fritiden och på nätet.
- Behov av att förebygga våld i ungas nära relationer.
- Behov av ett kunskapsbaserat, systematiskt och långsiktigt våldsförebyggande arbete.

Målområde 2 – förbättrad upptäckt av våld samt starkare skydd och stöd för våldsutsatta kvinnor och barn

Att tidigt upptäcka att någon är utsatt för våld eller att någon använder våld ger större möjlighet till förändring och minskar risken för upprepat och dödligt våld. För att bedöma risker och ge ett starkare skydd och stöd till de som är utsatta för våld och deras barn behövs rutiner och kunskap. Det är särskilt viktigt att förbättra rutiner och metoder för att upptäcka våld och ge rätt stöd till de utsatta i särskilt sårbara livssituationer.⁵⁵

Utmaningar i länet:

- Behov av att säkerställa att frågor om våld ställs i alla relevanta verksamheter, inklusive på arbetsplatser. Frågorna behöver fånga upp både de som är våldsutsatta och de som är våldsutövare
- Behov av ökad samverkan för jämlikt och långsiktigt stöd och skydd av utsatta, samt ökad samverkan med rättsväsendet
- Behov av samverkan kring hela stöd-, skydd- och boendekedjan för våldsutsatta, inklusive stadigvarande boende
- Behov av förbättrat stöd och skydd till grupper som är i sårbara livssituationer och/eller riskerar särskild sårbarhet

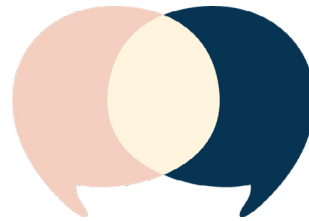

Målområde 3 – effektivare brottsbekämpning

En viktig del i arbetet mot mäns våld mot kvinnor är en effektiv brottsbekämpning. Det innebär en fungerande rättsprocess för att få fler att medverka i brottsutredningar och att fler brott klaras upp. Det innebär också ett återfallsförebyggande arbete riktat mot de som utövar våld för att brott och våld inte ska upprepas.

Utmaningar i länet:

- Behov av metoder för stärkt samverkan mellan olika aktörer och uppdrag, bland annat mellan kommuner, hälso- och sjukvård, civilsamhälle och rättsväsende
- Behov av ökad samverkan mellan kommuner, hälso- och sjukvård och Polismyndigheten i det återfallsförebyggande arbetet gällande de som utövar våld
- Behov av att utveckla ett mer systematiskt arbete med att upptäcka personer som utövar våld
- Hemmet är den farligaste platsen för många som blir utsatta för våld. Våld i hus och hem behöver få mer uppmärksamhet och engagemang, i likhet med det våld som sker på gator och torg
- Behov av att inkludera mäns våld mot kvinnor samt ett jämställdhets- och jämlikhetsperspektiv i det allmänna brottsförebyggande arbetet

Målområde 4 – förbättrad kunskap och metodutveckling

Det är viktigt att ha kunskap om metoder för arbetet med särskilt sårbara grupper som är utsatta för våld. En utmaning är att stärka arbetet för att alla individer ska bemötas på ett jämlikt sätt av samhället. Det finns behov av såväl grundläggande som fördjupad kunskap om våld hos yrkesverksamma och beslutsfattare. Det finns även behov av att se över kunskapsförsörjningen och att arbeta systematiskt med implementering av metoder och arbetssätt.

Utmaningar i länet:

- Behov av ökad kunskap om barns utsatthet. Det behövs även metoder för att upptäcka och möta barn och unga som utsätts för eller upplever våld i hemmet, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel.
- Behov av mer kunskap kring metoder för att arbeta mot våld i ungas nära relationer samt för att arbeta förebyggande mot de normer och värderingar som legitimerar våld.
- Behov av utökad samverkan och samordning som gör det möjligt att dela kunskaper och konkreta metoder för ett långsiktigt strategiskt arbete.

Visionens koppling till nationella och internationella mål

Sveriges jämställdhetspolitiska delmål

5. Jämställd hälsa

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

- Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och våld i hemmet
- FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor Artikel 2, 5, 6 och 16
- FN:s konvention om barnets rättigheter Artikel 19, 34, 35 och 36
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning Artikel 16

Målet för folkhälsopolitiken

1. Det tidiga livets villkor

7. Kontroll, inflytande och delaktighet

Agenda 2030 - De globala målen för hållbar utveckling

3 God hälsa och välbefinnande

5.2 Avskaffa alla former av våld mot alla kvinnor och flickor i det offentliga och privata rummet, inklusive människohandel, sexuellt utnyttjande och andra typer av exploatering

5.3 Avskaffa tvångsäktenskap och könsstympning

10 Minskad ojämlikhet

16.1 Minska våldet i världen

16.2 Skydda barn mot övergrepp, utnyttjande, människohandel och våld

16.3 Främja rättssäkerhet och säkerställ tillgång till rättvisa

Ett län med en civil beredskap för alla

VILJEINRIKTNING

För att nå visionen arbetar Uppsala län:

- med att systematiskt integrera jämställdhet, inklusive mäns våld mot kvinnor och jämlikhet i arbetet med krisberedskap och civilt försvar
- utifrån utgångspunkten att händelser av kris, krig och andra allvarliga samhällsstörningar medför en ökad risk och sårbarhet för särskilt sårbara grupper samt de som riskerar särskild utsatthet
- utifrån målgrupps- och konsekvensanalyser med fokus på särskilt sårbara grupper samt de som riskerar särskild utsatthet
- med att säkerställa att relevant risk- och krisinformation är tillgänglig och når alla invånare och mottagare
- med att skapa förutsättningar för hem- och egenberedskap

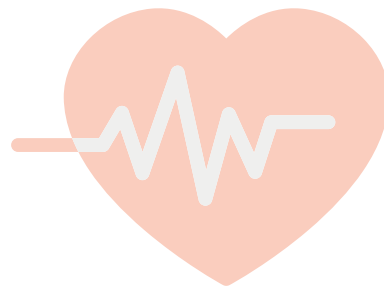

Civil beredskap - ett samlingsnamn

Civil beredskap är ett samlingsnamn för krisberedskap och civilt försvar. Dessa områden ska förstärka varandra i gemensamma processer för samordning, planering och förberedelse⁵⁶. Samhällets grundläggande skyddsvärden, så som människors liv och hälsa, samhällets funktionalitet samt demokrati, rättssäkerhet och mänskliga fri- och rättigheter ska värnas.

Civil beredskap handlar om förmåga att förebygga och hantera fredstida kriser, höjd beredskap och krig. Förmågan skapas i hela samhället, hos myndigheter, kommuner, regioner, företag, frivilliga och privatpersoner.

För att nå dit behöver vi alla hjälpas åt. I första hand behöver samhällets resurser användas för att hjälpa de mest utsatta, till exempel äldre och sjuka. Alla invånare har därför ett eget ansvar att inledningsvis kunna klara sig själv. Alla har dock inte samma förutsättningar att bygga sin hem- och egenberedskap vilket medför att samhället till exempel behöver anpassa arbetet med att tillgängliggöra information och service vid samhällsstörningar samt tillgänglighet avseende var information- och stöd lokaliseras, exempelvis vid utformandet av trygghetspunkter.

DEN CIVILA BEREDSKAPEN BYGGER PÅ FÖLJANDE PRINCIPER:

- Ansvarsprincipen – att den som har ansvar för en verksamhet i normala situationer också har motsvarande ansvar vid störningar i samhället. Aktörer har ett ansvar att agera även i osäkra lägen. Den utökade ansvarsprincipen innebär att aktörerna ska stödja och samverka med varandra.
- Närhetsprincipen – att samhällsstörningar ska hanteras där de inträffar och av de som är närmast berörda och ansvariga.
- Likhetsprincipen – att aktörer inte ska göra större förändringar i organisationen än vad situationen kräver. Verksamheten under samhällsstörningar ska fungera som vid normala förhållanden, så långt det är möjligt.

Källa: Det svenska civila beredskapssystemet (msb.se)

Jämställdhet och jämlikhet inom civil beredskap

Översvämningar, pandemier, krig eller andra typer av katastrofer innebär ofta att det offentliga måste fatta snabba beslut och vidta skyndsamma åtgärder. I samband med sådana situationer finns det en risk att jämställdhets- och jämlikhetsfrågorna hamnar i skymundan. För att undvika detta är det viktigt att jämställdhet och jämlikhet integreras systematiskt i civil beredskap *innan* något inträffar.⁵⁷ Ett sådant arbete innebär bland annat att inhämta kunskap om vilka konsekvenser olika situationer kan få för olika delar av samhället, samt hur olika individer och grupper kan drabbas⁵⁸, både under och efter en kris eller ett krig.

Ett sätt för det offentliga att hämta in kunskap om situationen för olika grupper, är att ge dem möjlighet att själva komma till tals och aktivt delta i beredskapsarbetet. Om både det civila samhället och ideella krafter är delaktiga blir förutsättningarna för mer träffsäkra insatser bättre.⁵⁹

Grupper kan beskrivas som särskilt sårbara bland annat på grund av olika livsvillkor. För att förstå komplexiteten behövs ett intersektionellt perspektiv. Genom detta kan samhället förbereda sig på att möta olika grupper utifrån deras olika förutsättningar och behov.

Kris, krig och andra allvarliga samhällsstörningar medför inte enbart en ökad risk och sårbarhet för att utsättas för mäns våld mot kvinnor och våld i nära relationer bland annat på grund social isolering och socialt utanförskap. Krig är i sig en kontext som skapar olika former av våld, däribland konfliktrelaterat sexuellt våld. Allt våld så som våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck, människohandel för bland annat sexuella ändamål, diskriminering samt sexualbrott behöver förebyggas och upptäckas, varför arbetet mot mäns våld mot kvinnor behöver integreras i krisberedskap och civilt försvar⁶⁰.

Syftet med ett systematiskt arbete med jämställdhet- och jämlikhet är bland annat att se till att insatser och åtgärder genomförs på ett sätt så att de möter faktiska behov hos olika grupper och individer.

SÄRSKILD SÅRBARHET OCH INTERSEKTIONALITET

En grupp kan beskrivas som särskilt sårbar av olika anledningar. Det kan handla om att gruppen är utsatt i särskilt hög grad, eller att utsattheten ger upphov till särskilt allvarliga konsekvenser. Det kan också handla om att inte ha resurser eller möjligheter att förändra sin situation eller göra den känd.

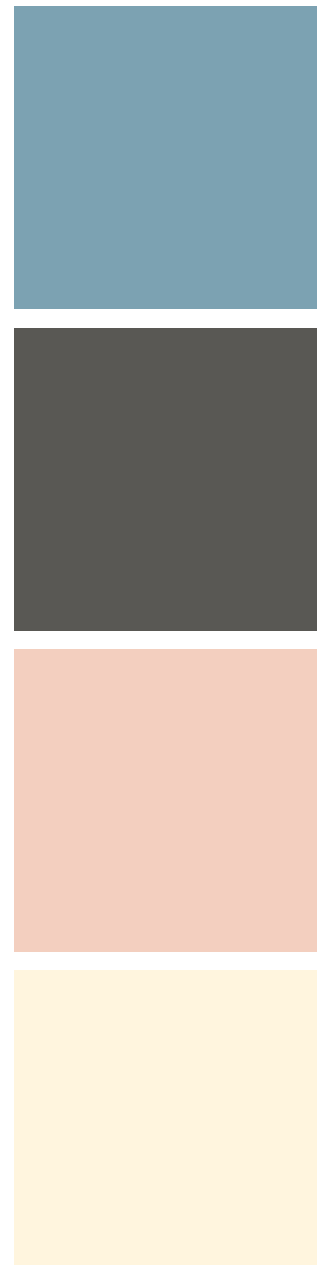
Individer drabbas olika beroende på hur livsvillkoren ser ut. Därför behövs ett intersektionellt perspektiv. Perspektivet används för att förstå hur olika maktordningar samverkar. Det kan gälla maktstrukturer utifrån exempelvis kön, sexualitet, etnicitet, klass och ålder.

Källa: Jämställdhetsmyndigheten och Nationellt center för kvinnofrid, 2024

Rätten till risk- och krisinformation

Rätten till information är en rättighet i sig och en grundläggande förutsättning för att kunna säkerställa en jämställd och jämlik civil beredskap. Vid akuta situationer och under kriser måste myndigheter, kommuner och regioner ofta nå ut snabbt med information till så många som möjligt. Informationen måste både vara lätt att ta del av, lätt att förstå och invånarna måste även kunna agera efter oavsett förutsättningar.⁶¹

Genom att utveckla kommunikationsstrategier *innan* en kris eller ett krig inträffar kan ojämlikheter undvikas.⁶² Genom förebyggande insatser får invånarna dessutom en möjlighet till god hem- och egenberedskap samtidigt som insatser kan riktas mot de som är i mest behov av samhällets stöd.

Utmaningar och målområden

Målområde 1. Jämställdhet och jämlikhet är systematiskt integrerat i den civila beredskapen

Utmaningar i länet

Jämlikhet, jämställdhet, inklusive allt arbete mot mäns våld mot kvinnor behöver integreras i länets krisberedskap och civila försvar

Mäns våld mot kvinnor och barn samt våld i nära relation riskerar att öka i händelser av kris, krig och andra samhällsstörningar bland annat pga ökad isolering och socialt utanförskap.

Ekonomiska svårigheter som följd av exempelvis ekonomiska kriser, hög inflation och räntor kan medföra att personer som lever i destruktiva och våldsamma relationer inte har möjlighet att söka stöd och lämna relationen. Med en bostadsmarknad där brist på bostäder samt höga boendekostnader är även det en försvårande omständighet⁶³. Förlorad inkomst eller ökade utgifter pga att exempelvis bli ensamstående kan medföra en ökad risk för bland annat prostitution då det blir ett alternativ för försörjning⁶⁴.

En annan risk vid samhällsstörningar, kris och krig är att det läggs mindre resurser på verksamheter som möter våldsutsatta och våldsutövare, såväl inom kommuner som myndigheter. Det finns även risk att det våldsförebyggande arbetet bortprioriteras.

Därför behöver allt arbete mot mäns våld mot kvinnor integreras i krisberedskap och civilt försvar innan eventuellt kris eller krig.

Arbetet med målgrupps- och konsekvensanalyser behöver stärkas

Under covid-19 var det till stor del socioekonomiskt utsatta grupper samt äldre och personer med somatiska och psykiatriska sjukdomar samt vissa funktionshinder som drabbades hårdast av allvarlig sjukdom och dödsfall.⁶⁵ Pandemin slog även hårdare mot utsatta grupper i samhället på flera andra sätt, till exempel i fråga om negativa ekonomiska konsekvenser och inställd eller uppskjuten vård.⁶⁶ När samhället möter en kris kommer det att påverka och drabba människor olika. Därför behöver kunskapen om den lokala demografin och de skillnader som finns i samhället öka.

Målområde 2. Invånarna är delaktiga i beredskapsarbetet samt har förutsättningar för hem- och egenberedskap

Utmaningar i länet

Invånare har olika förutsättningar och erfarenheter som behöver tas till vara

Olika grupper i samhället har olika livserfarenheter. Några har exempelvis erfarenhet av att leva med en funktionsnedsättning, social utsatthet eller kronisk sjukdom. Andra har erfarenhet av såväl större kriser som krig. De som arbetar med civil beredskap behöver känna till och ta tillvara erfarenheter och kunskaper från dessa olika grupper.

För att förbättra den civila beredskapen, tillgodose behoven och allas möjlighet till en god hem- och egenberedskap för till exempel personer med funktionsnedsättning, behöver ett jämlikhets- och jämställdhetsperspektiv integreras i beredskapen. Det kan handla om tillgänglighet i skyddsrum och skyddade utrymmen, eller att säkerställa att information om utrymning och räddningstjänst är lättillgänglig och begriplig.

Länet behöver en civil beredskap som utgår från invånarnas faktiska behov och där alla är delaktiga utifrån sina förutsättningar.

De personer som är i olika hemlöshetssituationer⁶⁷, till exempel saknar bostad eller har en kortsiktig boendelösning är extra utsatta vid händelse av kris eller krig. Det gäller även personer som lever med skyddade personuppgifter.

Även personer som har sitt hem i boenden som drivs på uppdrag av socialtjänsten, eller personer som behöver socialtjänstens- eller den kommunala hälso- och sjukvårdens insatser för att kunna bo kvar i sitt hem är särskilt sårbara. Samhället behöver planera för att stötta dessa personer.

Målområde 3. Risk och krisinformation är tillgänglig för alla

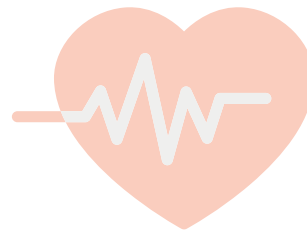
Utmaningar i länet

Risk- och krisinformationen behöver vara tillgänglig för alla

Under covid-19-pandemin var det viktigt att alla tog del av information om viruset och hur människor kunde skydda sig. I början av pandemin saknades dock ofta rutiner för att informera på olika sätt, utifrån olika behov.

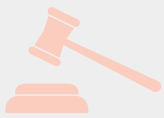
En svårighet var att alla inte hade tillgång till digitala kanaler. En annan svårighet var att en stor del av kommunikationen, framför allt i början av pandemin, endast var på svenska och inte heller var anpassad efter socioekonomiskt utsatta gruppers livsvillkor. Detta resulterade i att många inte förstod informationen och därmed inte kunde följa råden.⁶⁸

I Uppsala län samarbetade flera av länets aktörer med civilsamhället för att nå ut till invånarna. Aktörer i länet behöver ta tillvara och bygga vidare på dessa strukturer och erfarenheter för att säkerställa en tillgänglig risk- och kriskommunikation. Att arbeta tillsammans med civilsamhället kan också verka tillitsskapande och främja tilltron till såväl samhället som till varandra. Goda relationer oss människor emellan är en stor trygghet och tillgång under kriser.

Visionens koppling till nationella och internationella mål

Sveriges jämställdhetspolitiska delmål

1. En jämn fördelning av makt och inflytande

Kvinnor och män ska ha samma rätt och möjlighet att vara aktiva samhällsmedborgare och att forma villkoren för beslutsfattandet inom samhällets alla sektorer.

5. Jämställd hälsa. Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

- FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor Artikel 2 och 3
- FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering Artikel 2
- FN:s konvention om barnets rättigheter Artikel 12, 13 och 17
- FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter Artikel 3
- FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter Artikel 25 och 26
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning Artikel 11 och 21

Målet för folkhälsopolitiken

1. Det tidiga livets villkor
7. Kontroll, inflytande och delaktighet

Agenda 2030 - De globala målen för hållbar utveckling

3. God hälsa och välbefinnande
- 5.5 Säkerställ fullt deltagande för kvinnor i ledarskap och beslutsfattande
- 5.C Skapa lagar och handlingsplaner för jämställdhet
- 10.3 Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota diskriminering
- 11.5 Mildra de negativa effekterna av naturkatastrofer
- 11.B Implementera strategier för inkludering, resurseffektivitet och katastrofriskreducering
- 16.7 Säkerställ ett lyhört, inkluderande och representativt beslutsfattande

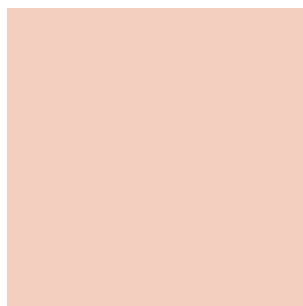

Ett län med en inkluderande arbetsmarknad fri från diskriminering

VILJEINRIKTNING:

För att nå visionen arbetar Uppsala län med att:

- synliggöra och motverka konsekvenser av könsbundna normer i skolan som arena och kring studieval
- främja en meningsfull sysselsättning för alla
- främja jämställda och jämlika arbetsvillkor för alla på arbetsmarknaden
- synliggöra och motverka den könssegregerade arbetsmarknaden och andra strukturella hinder
- synliggöra arbetsplatsen och arbetsgivarens roll och ansvar mot mäns våld mot kvinnor
- stärka utrikes födda kvinnors ställning på arbetsmarknaden

Rätten till arbete

Rätten till arbete samt rättvisa och gynnsamma arbetsvillkor är två ömsesidigt förstärkande mänskliga rättigheter⁶⁹. Att ha ett arbete är i flera avseenden en förutsättning för god hälsa⁷⁰.

Utbildningens roll för etablering på arbetsmarknad

I många fall är skolan en grundförutsättning för att ta sig in på arbetsmarknaden. Fler unga nu än tidigare har svårare att nå måluppfyllelsen i skolan, går inte ut gymnasiet eller går ut gymnasiet med ofullständiga betyg. Det är fler olika faktorer som orsakar detta. Priset kan bli högt, både för individen och samhället. Det kan medföra att många unga får svårare att etablera sig på arbetsmarknaden, vilket kan öka risken för att hamna i utanförskap och kriminalitet. Detta gäller för pojkar i större utsträckning än för flickor⁷¹. Jämställdhet är en del av skolans befintliga uppdrag, och ett normkritiskt arbete som inkluderar pojkar och unga män är en förutsättning för att bland annat motverka destruktiva normer och framtida utanförskap⁷².

Unga som varken arbetar eller studerar

Nästan var tionde ung i åldern 16–29 år befinner sig utanför både arbete och studier under minst ett år av sin ungdomstid⁷³. För en del är denna livssituation kortvarig medan andra befinner sig i ett långvarigt utanförskap. Det krävs en rad insatser och ett långsiktigt arbete för att minska andelen unga som varken arbetar eller studerar. Det arbetet är nödvändigt inte bara för att undvika det personliga lidandet utan också för att minska de stora samhällsekonomiska kostnaderna av att unga står utanför både arbete och studier.

Diskriminering i arbetslivet

Det finns stora skillnader på arbetsmarknaden när det gäller arbetsvillkor och livsmöjligheter. Skillnaderna mellan gruppen kvinnor och män är stora. Variationen är dock stor inom grupperna kvinnor och män där till exempel personer med funktionsnedsättning, äldre och utrikesfödda har än sämre arbetsvillkor. Många i dessa grupper har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Det gäller även till viss del för hbtqi-personer^{74 75}.

Utifrån rätten till arbete är staten skyldig att verka för att så många som möjligt har full sysselsättning, oberoende av exempelvis kön, könsidentitet, etnicitet, funktionsnedsättning eller ålder. Rekryteringsprocesser ska vara fria från diskriminering. Rättvisa och gynnsamma arbetsförhållanden innebär en skälig lön och lika lön för arbete av lika värde, utan diskriminering.⁷⁶

Diskriminering i arbetslivet är vanligt trots att området regleras i diskrimineringslagen. Arbetsmarknaden har inbyggda strukturella hinder som försvårar ett inträde på arbetsmarknaden, både på grupp- och individnivå. Dessa hinder baseras på stereotypa föreställningar.

Ett aktivt arbete behövs för att motverka diskriminering och för att förbättra matchningen på arbetsmarknaden. Ett arbete för en mindre segregerad arbetsmarknad utan diskriminering bidrar till en mer ändamålsenlig kompetensförsörjning.⁷⁷

DISKRIMINERING ÄR...

En förenklad beskrivning av lagens definition av diskriminering är att någon missgynnas eller kränks och ska ha samband med någon av de sju diskrimineringsgrunderna

- kön
- könsöverskridande identitet eller uttryck
- etnisk tillhörighet
- religion eller annan trosuppfattning
- funktionsnedsättning
- sexuell läggning
- Ålder

Källa: Diskrimineringsombudsmannen, 2024

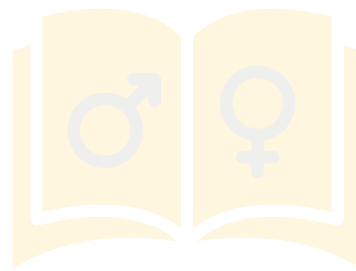
Könsbundna studieval och könssegregerad arbetsmarknad

I Sverige är det idag nästan lika många kvinnor som män som arbetar eller söker arbete⁷⁸. Den svenska arbetsmarknaden är dock tydligt könssegregerad och det finns flera skillnader mellan kvinnors och mäns arbetsmarknad och arbetsvillkor.

Kvinnor jobbar till exempel oftare inom offentlig sektor, de jobbar oftare deltid och de har längre ledigheter i samband med att de blir föräldrar. Trots att kvinnor i genomsnitt har längre utbildning än män tjänar de i genomsnitt mindre och är mer sällan chefer. Löneskillnader på grund av kön⁷⁹, som under flera år minskat, har under den senaste tiden tenderat att återigen öka⁸⁰, bland annat till följd av covid19-pandemin⁸¹. Mycket av detta går att koppla till normer och föreställningar om kön. Den könssegregerade arbetsmarknaden är nära sammankopplad med könsnormer kring studie- och yrkesval, varför länet behöver arbeta aktivt för att synliggöra och motverka könsnormer vad gäller val av utbildning och sysselsättning⁸².

Resultatet av en ojämsställd arbetsmarknad är bland annat att kvinnor har lägre livsinkomster vilket har en stor negativ påverkan på hälsan⁸³. Det beror bland annat på ojämn fördelning av obetalt hem- och hushållsarbete, där kvinnor jobbar deltid i högre utsträckning, tar ut större delen av vård av barn (VAB) samt 70 procent av föräldrapenningen⁸⁴. Detta får stor påverkan på kvinnors pensioner, som i genomsnitt endast är 70 % av männens pension.⁸⁵

Ett arbete som främjar ett jämställt och jämlikt föräldraskap är nödvändigt. Det kan bland annat handla om normer kring föräldraskap och en förståelse för att familjer kan se olika ut.

Utmaningar och målområden

Målområde 1. Främja jämställda och jämlika arbetsvillkor för alla på arbetsmarknaden

Utmaningar i länet

Ett aktivt arbete för mindre könsbundna studieval och könssegregerad arbetsmarknad

Genom att arbeta aktivt för att motverka könsnormer vad gäller studie- och yrkesval kan vi närma oss en arbetsmarknad som är mindre könssegregerad. På så sätt minskar också skillnader i lönegap och andra konsekvenser.

Arbetsmarknaden i Uppsala län är könsuppdelad både vertikalt och horisontellt. Det betyder att kvinnor och män inte enbart jobbar i olika branscher utan att män generellt återfinns på högre befattningar.⁸⁶ Oavsett om vi delar upp Uppsala läns befolkning efter födelse-land, utbildning eller ålder så har män en högre inkomst än kvinnor.⁸⁷

I Uppsala län är det fler kvinnor som har chefspositioner inom offentlig sektor medan det är fler män som har chefspositioner inom näringslivet. Det finns fler chefspositioner inom näringslivet och lönerna är generellt sett högre där än i offentlig sektor. I Uppsala län är de vanligaste yrkena för kvinnor barnskötare, undersköterska och grundskollärare medan det för männen är mjukvaru- och systemutvecklare, snickare samt företagssäljare.⁸⁸

Arbetsgivarens roll och ansvar mot våld i nära relationer

Att vara utsatt för våld i nära relation kan få stora konsekvenser för medarbetares arbetsförmåga, hälsa och hela livssituation⁸⁹. För våldsutsatta kvinnor ökar sjukfrånvaron med 20 procent och varje år handlägger Försäkringskassan 11 000 ärenden som är kopplade till våld⁹⁰. Arbetsgivaren har en viktig funktion för att systematiskt kunna identifiera

våldsutsatta samt våldsutövare. Det handlar inte om att arbetsplatsen och chefer behöver vara experter på våld utan att ha en systematik för att kunna hänvisa dit kunskap och vidare stöd finns.

Målområde 2. Ett effektivt arbete för att motverka diskriminering och strukturella hinder på arbetsmarknaden

Utmaningar i länet

De ekonomiska klyftorna i länet finns främst mellan de som har arbete och de som står utanför arbetsmarknaden, mellan storstad och landsbygd och mellan inrikes och utrikes födda. Vissa invånare, särskilt utrikes födda kvinnor, äldre, personer med kort utbildning eller personer med funktionsnedsättning, har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden⁹¹.

En meningsfull sysselsättning kan handla om att ha ett arbete, att gå en utbildning eller delta i en annan aktivitet eller verksamhet där man känner att man är delaktig, behövs och bidrar. Att känna meningsfullhet i vardagen är viktigt för vår psykiska hälsa⁹².

När flera maktordningar samvarierar med varandra påverkas villkoren på arbetsmarknaden ännu mer. Många anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen (DO) som gäller arbetslivet handlar om diskriminering av personer som har eller förmodas ha annan etnisk tillhörighet än svensk samt diskriminering av personer som är eller förmodas vara muslimer.⁹³

De mest vanligt förekommande typerna av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder är olika kombinationer där etnisk tillhörighet, ålder, kön, religion och funktionsnedsättning samverkar. Diskriminering på grund av sexuell läggning, könsidentitet och/eller uttryck syns exempelvis genom att unga hbtqi-personer har svårare att etablera sig i arbetslivet än unga generellt.^{94 95} Mörkertalet är dock stort och många som utsätts för diskriminering anmäler inte.⁹⁶

Strukturell rasism

Strukturell rasism leder till att människor får olika tillgång till rättigheter, möjligheter, makt och inflytande på grund av andras medvetna eller omedvetna föreställningar om en individs grupptillhörighet.⁹⁷ På arbetsmarknaden i Uppsala län förekommer, precis som i övriga delar av landet, strukturell rasism. Det innebär bland annat att vissa grupper på grund av etniskt ursprung, hudfärg eller annat liknande förhållande, har lägre befattningar, lägre status och lägre lön i förhållande till sin utbildningsnivå.⁹⁸ Det innebär även att personer med icke-nordiskt namn eller utseende kontinuerligt diskrimineras, bland annat genom att personerna har svårare att få komma på anställningsintervju, trots att de har rätt kvalifikationer för arbetet.

Förekomst av diskriminering

Under 2022 gjordes 45 anmälningar till Diskrimineringsombudsmannen (DO) som gällde arbetslivet i Uppsala län. De tre vanligaste diskrimineringsgrunderna var etnisk tillhörighet, funktionsnedsättning och kön.^{99 100} Den vanligaste kombinationen av diskrimineringsgrunder var etnisk tillhörighet och kön. Under 2023 inkom 38 anmälningar till DO från länet gällande arbetslivet, med en liknande fördelning mellan diskrimineringsgrunderna som under 2022^{101 102}.

Målområde 3. Ett aktivt arbete för att stärka utrikes födda kvinnors ställning på arbetsmarknaden

Utmaningar i länet

Utrikes födda kvinnors ställning på arbetsmarknaden behöver stärkas

Utrikes födda kvinnor är en grupp där många står långt från arbetsmarknaden. År 2021 arbetade 56 % av länets utrikes födda kvinnor och 70 % av länets inrikes födda kvinnor.¹⁰³ Jämförelsevis arbetade 63 % av de utrikes födda männen och 72 % av de inrikes födda männen i länet¹⁰⁴.

Orsakerna till att utrikes födda kvinnor står längre från arbetsmarknaden jämfört med utrikes födda män, är många och komplexa. Hindren är både strukturella, systemiska och individuella, samtidigt som flera maktordningar samverkar med varandra. Utrikes födda kvinnors ojämlika livsvillkor påverkar hälsan och livslängden negativt^{105 106} och det finns inte en given lösning på problemet.

Trots ett ökat fokus på att förbättra utrikes födda kvinnors möjlighet att ta sig in på arbetsmarknaden upplever många att det fortfarande är svårt att påverka sin situation¹⁰⁷. Det krävs ett aktivt arbete för att främja egenmakten hos utrikes födda kvinnor, bland annat genom att säkerställa ett likvärdigt och jämställt bemötande, en likvärdig tillgång till resurser, samt tillgänglig och relevant information och kommunikation¹⁰⁸.

Visionens koppling till nationella och internationella mål

Sveriges jämställdhetspolitiska delmål

2. Ekonomisk jämställdhet

Kvinnor och män ska ha samma möjligheter och villkor i fråga om betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

3. Jämställd utbildning

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning, studieval och personlig utveckling.

4. Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet

Kvinnor och män ska ta samma ansvar för hemarbetet och ha möjligheter att ge och få omsorg på lika villkor.

5. Jämställd hälsa

Kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor.

6. Mäns våld mot kvinnor ska upphöra.

Kvinnor och män, flickor och pojkar, ska ha samma rätt och möjlighet till kroppslig integritet.

FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna

- FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Artikel 6 och 7
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Artikel 9 och 27
- FN:s konvention om avskaffande av alla former av rasdiskriminering. Artikel 2 och 5.
- FN:s konvention om avskaffande av all slags diskriminering av kvinnor. Artikel 11, 13 och 16.

Målet för folkhälsopolitiken

2. Kunskaper, kompetenser och utbildning
3. Arbete, arbetsförhållanden och arbetsmiljö
4. Inkomster och försörjningsmöjligheter

Agenda 2030 - De globala målen för hållbar utveckling

3 God hälsa och välbefinnande

4.3 Lika tillgång till yrkesutbildning och högre utbildning av god kvalitet

4.5 Utrota diskriminering i utbildning

4.A Skapa inkluderande och trygga utbildningsmiljöer

5.1 Utrota diskriminering av kvinnor och flickor

5.4 Värdesätt obetalt omsorgsarbete och främja delat ansvar i hushållet

8.5 Full sysselsättning och anständiga arbetsvillkor med lika lön för alla

8.8 Skydda arbetstagares rättigheter och främja trygg och säker arbetsmiljö för alla

10.1 Minska inkomstklyftorna

10.3 Säkerställ lika rättigheter för alla och utrota diskriminering

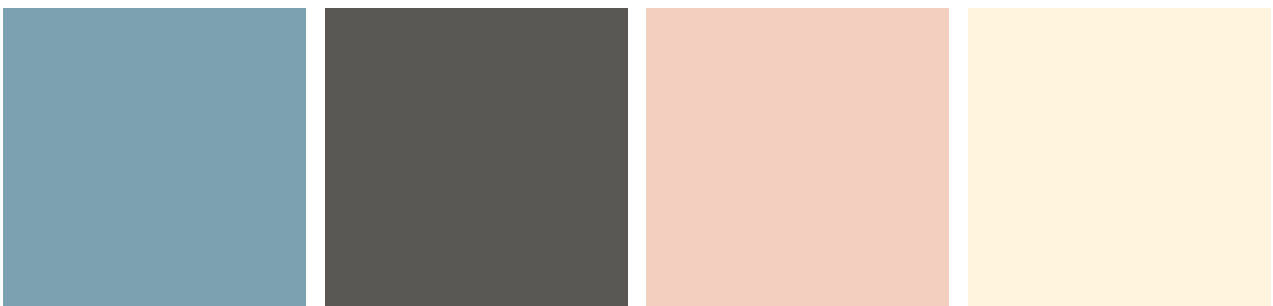
Länsstyrelsens stöd

För att uppfylla strategins visioner, viljeinriktning och målområden kommer länsstyrelsen att erbjuda följande stöd till exempelvis länets kommuner, region, myndigheter samt aktörer inom civilsamhället:

- Ge stöd till lokala och regionala aktörer för att förbättra kunskap, dialog och samverkan.
- Utveckla regionala strategier och handlingsplaner i samverkan med andra aktörer och följa upp arbetet i länet.
- Erbjud utbildningar samt sprida metoder och kunskapsmaterial till kommuner, regioner, myndigheter, organisationer inom civilsamhället samt näringsliv.
- Sammankalla nätverk som bidrar till lärande och erfarenhetsutbyten.
- Stödja utveckling av regionala stöd- och samverkansresurser.
- Fånga upp centrala utvecklingsfrågor i länet och vidareförmedla dem till nationell nivå.

Länsstyrelsen är också:

- Sammankallande för Råd för social hållbarhet i Uppsala län
- Sammankallande för regionala nätverk utifrån regeringsuppdrag och av länet prioriterade områden.

Referenser

Föreskrifter

- 1 kap. 1 § regeringsformen
- FN:s konventionen om avskaffandet av våld mot kvinnor (CEDAW, 1979)
- FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (artikel 4)
- FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (artikel 6 och 7)
- Lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5-5a §§
- Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och lagen (2009:724)

Offentligt tryck

- Sverige under pandemin, SOU 2022:10 volym 1-2
- En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället, skr. 2017/18:246
- [Den könsuppdelade arbetsmarknaden](#), SOU 2004:43

Litteratur

- Diskrimineringsombudsmannen DO (2023) [Berättelser om utsatthet - En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder \(do.se\)](#), senast hämtad 2023-09-14
- FOI (2020) [Vem talar men vem lyssnar? Kriskommunikation under pandemin](#)
- Folkhälsomyndigheten, [Folkhälsan i Sverige, Årsrapport 2023](#), senast hämtad 2023-09-15
- Folkhälsomyndigheten (2019) [Hälsa hos personer som är utrikes födda – skillnader i hälsa utifrån födelseland](#). Senast hämtad 2023-09-15
- IFAU (2023) [Forskningssammanfattning diskriminering på arbetsmarknaden](#), hämtad senast 2023-09-11.
- Jämställdhetsmyndigheten (2023), [Fakta om jämställdhet: Intersektionalitet](#), senast hämtad 2023-09-15
- Jämställdhetsmyndigheten (2023) [Hur påverkas jämställdheten av en storm, en pandemi och av ett väpnat angrepp?](#), senast hämtad 2023-09-14
- Jämställdhetsmyndigheten (2022) [Hur har covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten?](#), senast hämtad 2023-09-15
- Jämställdhetsmyndigheten (2023) [Jämställdhet som lösning på välfärden](#), hämtad senast 2023-09-15
- Jämställdhetsmyndigheten (2023) [Mellan tillit och misstro, 2023](#)

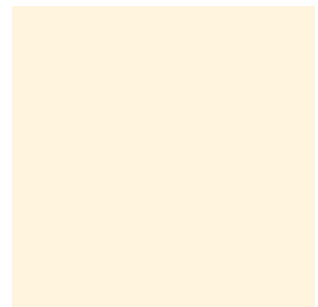
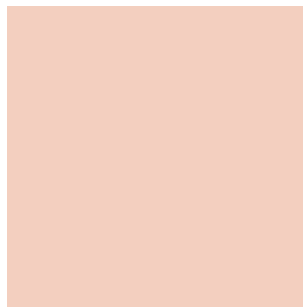
- Länsstyrelserna, [På tal om mänskliga rättigheter](#), 2017
- Länsstyrelsen Stockholm (2021) [Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden](#), senast hämtad 2023-09-15
- Medlingsinstitutet (2023) [Inkomstskillnader mellan kvinnor och män](#), senast hämtad 2023-09-15
- Medlingsinstitutet (2022) [Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2021 \(mi.se\)](#), senast hämtad 2023-09-15
- Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, MUCF (2022) ["Jag är inte ensam, det finns andra som jag": Unga hbtqi-personers levnadsvillkor](#), 2022
- Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Myndigheten för tillgängliga medier (2023) [Vägledning:](#)
- [Tillgänglig samhällsinformation](#)
- Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Istanbulkonventionen - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#), 2023-09-15
- Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Mäns våld mot kvinnor - ett globalt perspektiv - Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) - Uppsala universitet \(uu.se\)](#), senast hämtad 2023-09-15
- Pensionsmyndigheten (2021) [Kvinnors pension lägre än männens, nu och i framtiden](#), senast hämtad 2023-09-15
- Ramböll (2022) [Rapport: Vägen framåt - Pandemin och de mänskliga rättigheterna](#)
- Regeringskansliet (2016) [Samlat grepp mot rasism och hatbrott. Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott](#), senast hämtad 2023-09-15
- Regeringskansliet (2022) [Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter handlingsplan-hbtqi-221031.pdf \(regeringen.se\)](#), senast hämtad 2023-09-15
- Regeringskansliet (2016), [En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor - Regeringen.se](#), senast hämtad 2023-09-15
- Region Uppsala, Civilsamhället i Uppsala län, En kartläggning av omfattning och utbredning 2022
- SCB (2022) [Situationen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning](#), 2022
- SKR, Kommuner med högst och lägst valdeltagande vid valet 2022, [Kommuner med högst och lägst valdeltagande i kommunvalet 2022 \(skr.se\)](#)
- Socialstyrelsen (2019), [Kunskapsguiden "Att bryta mot normer"](#),
- Socialstyrelsen (2021) [Öppna Jämförelser 2023 - våld i nära relationer. 2023-6-8635.xlsx \(live.com\)](#)
- WHO (2021) [Violence against women \(who.int\)](#),
- Underlag från Länsstyrelsen Uppsala läns workshop med civilsamhället den 7 juni 2023

Statistik

- SCB; Medborgardialog efter kommun, 2018–2022
- SCB, Medborgarråd efter kommun, Mandatperiod 2018–2022
- SCB, Medborgarundersökning inflytande efter år, region, kön, nöjd-Inflytande-Index (NII)
- SCB, Statistiksamling, Makt och inflytande i Uppsala län
- SCB:s valdeltagandeundersökning 2022

Läs mer

- [De nationella jämställdhetspolitiska målen](#)
- [Regional utvecklingsstrategi \(RUS\).](#)
- [Råd för social hållbarhet | Länsstyrelsen Uppsala \(lansstyrelsen.se\)](#)

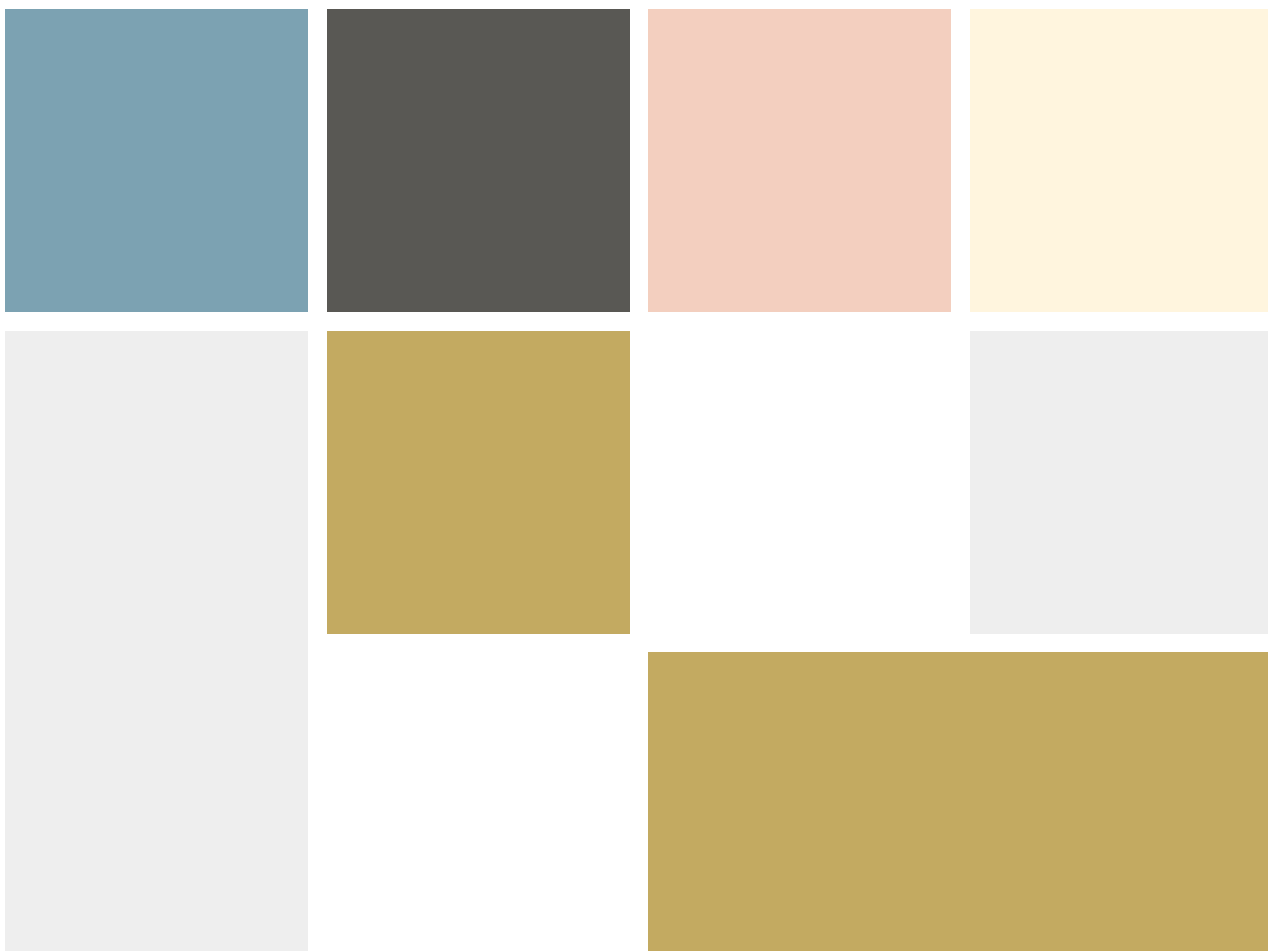
Slutnoter

- 1 Läs mer om de jämställdhetspolitiska målen här: [De nationella jämställdhetspolitiska målen](#)
- 2 Diskrimineringsgrunderna i den svenska diskrimineringslagen är kön, könsuttryck ("könsöverskridande identitet eller uttryck"), etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller ålder.
- 3 Jämställdhetsmyndigheten, [Fakta om jämställdhet: Intersektionalitet](#)
- 4 Region Uppsala, [Regional utvecklingsstrategi \(RUS\)](#).
- 5 [Analys av regional bostadsmarknad, Uppsala län, Länsstyrelsen Uppsala län, 2023](#)
- 6 ["Hemlöshet", Kunskapsguiden hämtad 2024](#)
- 7 [Analys av regional bostadsmarknad, Uppsala län, Länsstyrelsen Uppsala län, 2023](#)
- 8 Folkhälsomyndigheten, [Folkhälsan i Sverige, Årsrapport, 2023](#)
- 9 [Försäkringskassan, 2024](#)
- 10 [Försäkringskassan, 2024](#)
- 11 Försäkringskassa, 2024
- 12 [Folkhälsomyndigheten, 2024](#)
- 13 I länet genomfördes under 2022 enkätundersökningen "Liv och hälsa ung".
- 14 [Liv och hälsa ung, Region Uppsala, 2023](#)
- 15 Hälsa referens
- 16 [Våld och hälsa, NCK, 2014](#)
- 17 Socialstyrelsen, [Kunskapsguiden "Att bryta mot normer", 2019](#)
- 18 1 kap. 1 § regeringsformen
- 19 Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara
- 20 [Forum för levande historia, fakta delaktighet och tillit, hämtad 2024-02-26](#)
- 21 Ibid.
- 22 [Forum för levande historia, fakta delaktighet och tillit, hämtad 2024-02-26](#)
- 23 Se t.ex. FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (artikel 4) och lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5-5a §§
- 24 Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter och lagen (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk 5-5a §§
- 25 [Strategi för en stark demokrati – främja, förankra, försvara - Regeringen.se](#)
- 26 I Uppsala läns enkätundersökning "Liv och hälsa" angav 50 % av kvinnorna jämfört med 44 % av männen att de har ett högt förtroende för riksdagen.
- 27 Förtroendebarenometern, 2024
- 28 SKR, Kommuner med högst och lägst valdeltagande vid valet 2022, [Kommuner med högst och lägst valdeltagande i kommunvalet 2022 \(skr.se\)](#)
- 29 SCB:s valdeltagandeundersökning 2022
- 30 SKR, [Hot mot politiker: Jämställdhet](#), 2023
- 31 SCB, Medborgarråd efter kommun, Mandatperiod 2018–2022
- 32 SCB, Medborgarråd efter kommun, Mandatperiod 2018–2022

- 33 SCB; Medborgardialog efter kommun, 2018–2022
- 34 SCB, Medborgarundersökning inflytande efter år, region, kön, nöjd-Inflytande-Index (NII)
- 35 Underlag från Länsstyrelsen Uppsala läns workshop med civilsamhället den 7 juni 2023
- 36 Region Uppsala, Civilsamhället i Uppsala län, En kartläggning av omfattning och utbredning 2022
- 37 Ibid.
- 38 Se t.ex. En politik för engagemang – långsiktighet och oberoende för civilsamhället, skr. 2017/18:246, s. 5
- 39 WHO, [Violence against women \(who.int\)](https://www.who.int/), 2021
- 40 Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, Mäns våld mot kvinnor – ett globalt perspektiv – Nationellt centrum för kvinnofrid (NCK) – Uppsala universitet (uu.se)
- 41 Konventionen om avskaffandet av våld mot kvinnor (CEDAW, 1979)
- 42 Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Istanbulkonventionen – Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) – Uppsala universitet \(uu.se\)](https://www.uu.se/centrum-och-institut/centrum-for-kvinnofrid)
- 43 SOU 2015:55
- 44 Det pågår ett arbete med att ta fram en eller flera nya nationella strategier inom området, som kan komma att påverka den regionala strategin.
- 45 [En nationell strategi för att förebygga och bekämpa mäns våld mot kvinnor – Regeringen.se](https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2022/04/en-nationell-strategi-for-att-forebygga-och-bekamp-a-mans-vald-mot-kvinnor/)
- 46 [Intersektionella perspektiv på våld i nära relationer.pdf \(lansstyrelsen.se\)](https://www.lansstyrelsen.se/meddelanden/intersektionella-perspektiv-pa-vald-i-nara-relationer.pdf)
- 47 Nationellt centrum för kvinnofrid, NCK, [Mäns våld mot kvinnor – ett globalt perspektiv – Nationellt centrum för kvinnofrid \(NCK\) – Uppsala universitet \(uu.se\)](https://www.uu.se/centrum-och-institut/centrum-for-kvinnofrid)
- 48 Våld och hälsa – en befolkningsundersökning om kvinnors och mäns våldsutsatthet samt kopplingen till hälsa, 2014
- 49 Stiftelsen Allmänna Barnhuset – Nationell kartläggning våld mot barn, 2022
- 50 Brås nationella kartläggning av brott i nära relationer, 2014
- 51 Sibel Korkmaz, Youth Intimate Partner Violence in Sweden: Prevalence and Young People's Experiences of Violence and Abuse in Romantic Relationships, 2021.
- 52 Brottsförebyggande rådet, 2021.
- 53 SIFO – Undersökning genomförd av Child X, 2022.
- 54 UNG 018 – En kartläggning av hedersrelaterat våld och förtryck bland unga i Uppsala, 2019.
- 55 Socialstyrelsen. Öppna Jämförelser 2023 – våld i nära relationer. [2023-6-8635.xlsx \(live.com\)](https://www.svepubliserad.se/2023-6-8635.xlsx)
- 56 [Det svenska civila beredskapssystemet \(msb.se\)](https://www.msb.se/meddelanden/det-svenska-civila-beredskapssystemet)
- 57 Jämställdhetsmyndigheten, [Hur påverkas jämställdheten av en storm, en pandemi och av ett väpnat angrepp?](https://www.jamstalldhetsmyndigheten.se/om-oss/aktuella-temaer/hur-paverkas-jamstalldheten-av-en-storm-en-pandemi-och-av-ett-va-pnat-angrepp/), 2023
- 58 Ibid.
- 59 Se t.ex. Ramböll, [Rapport: Vägen framåt – Pandemin och de mänskliga rättigheterna](https://www.ramboll.se/rapport/vagen-fram-at-pandemin-och-de-manskliga-rattigheterna), 2022
- 60 FBA Kvinnor, fred och säkerhet, hämtad 2024 <https://fba.se/expertomraden/kvinnor-fred-och-sakerhet/> och MSB, 2019 Gender equality toolkit : practical advice for international operations <https://www.msb.se/sv/publikationer/msb-gender-equality-toolkit--practical-advice-for-international-operations/>

- 61 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Myndigheten för tillgängliga medier, [Vägledning: Tillgänglig samhällsinformation](#), 2023
- 62 FOI, [Vem talar men vem lyssnar? Kriskommunikation under pandemin](#), 2020
- 63 FBA Kvinnor, fred och säkerhet, hämtad 2024 <https://fba.se/expertomraden/kvinnor-fred-och-sakerhet/> och MSB, 2019 Gender equality toolkit : practical advice for international operations <https://www.msb.se/sv/publikationer/msb-gender-equality-toolkit--practical-advice-for-international-operations/>
- 64 Analys av regional bostadsmarknad år 2022 i Uppsala län, Länsstyrelsen 2022, <https://catalog.lansstyrelsen.se/store/33/resource/69>
- 65 Sverige under pandemin, SOU 2022:10.
- 66 Ibid.
- 67 [Kartläggning av hemlöshet 2023, personer i hemlöshet i behov Socialtjänsten, Socialstyrelsen, 2023](#)
- 68 Myndigheten för samhällsskydd och beredskap & Myndigheten för tillgängliga medier, 2023
- 69 FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter, artiklarna 6 och 7
- 70 [Utbildningsnivå och hälsa – hur hänger de ihop? Socioekonomiska skillnader i hälsa ur ett utbildningsperspektiv](#), Folkhälsomyndigheten, 2015
- 71 [Se, förstå och förändra. ATT MOTVERKA KÖNSSKILLNADER i skolresultat, SKR 2019](#)
- 72 [Maskulinitet och jämställd skola, ARBETE FÖR ÖKAD TRYGGHET OCH bättre studieresultat, SKR, 2018](#)
- 73 MUCF, Fokus 23 – Olika villkor för etablering, 2023
- 74 MUCF, "Jag är inte ensam, det finns andra som jag": Unga hbtqi-personers levnadsvillkor, 2022
- 75 Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter [handlingsplan-hbtqi-221031.pdf \(regeringen.se\)](#)
- 76 Länsstyrelserna, [På tal om mänskliga rättigheter](#), 2017
- 77 Jämställdhetsmyndigheten, 2023, [Jämställdhet som lösning på välfärden](#)
- 78 IFAU, Forskningsmanfattning, 2023
- 79 Medlingsinstitutet, 2023, [Inkomstskillnader mellan kvinnor och män](#)
- 80 Medlingsinstitutet, 2022, [Löneskillnaden mellan kvinnor och män 2021 \(mi.se\)](#)
- 81 Jämställdhetsmyndigheten, 2022, [Hur har covid-19-pandemin påverkat den ekonomiska jämställdheten?](#)
- 82 [Analys av den könssegregerade arbetsmarknad, JÄMY 2023](#)
- 83 Inkomst är ett vanligt mått för att beskriva ojämlikhet i hälsa. Bristande ekonomiska resurser, såväl absoluta som relativa, har betydelse för hälsan. Bland förklaringarna till det finns både faktorer som faktiska materiella förhållanden, men också psykosociala faktorer som oro, stress och social isolering kopplat till dålig ekonomi.
- 84 Försäkringskassan 2020 och SCB 2019
- 85 Pensionsmyndigheten, [Kvinnors pension lägre än männens, nu och i framtiden](#), 2021, senast hämtad 2023-09-15
- 86 [Den könsuppdelade arbetsmarknaden](#), SOU 2004:43.
- 87 Region Uppsala, Jämställdhet i Uppsala län, statistik från SCB sammanställd av sammanställd av Region Uppsala, 2021

- 88 Ibid.
- 89 [Våld i nära relationstöd till dig som chef, SKR, 2023](#)
- 90 Ibid.
- 91 [Regleringsbrev arbetsförmedlingen 2024](#)
- 92 [Att arbeta, studera eller ha en annan sysselsättning - Din psykiska hälsa \(dinpsykiskahalsa.se\)](#), hämtad 2024-02-16
- 93 DO, [Berättelser om utsatthet - En analys av diskriminering som har samband med flera diskrimineringsgrunder \(do.se\)](#), 2023
- 94 MUCF, ["Jag är inte ensam, det finns andra som jag": Unga hbtqi-personers levnadsvillkor](#), 2022
- 95 Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter [handlingsplan-hbtqi-221031.pdf](#) (regeringen.se)
- 96 Ibid.
- 97 Regeringskansliet, 2016. [Samlat grepp mot rasism och hatbrott](#). Nationell plan mot rasism, liknande former av fientlighet och hatbrott.
- 98 Länsstyrelsen Stockholm, [Antisvart rasism och diskriminering på arbetsmarknaden](#), 2021
- 99 Diskrimineringsombudsmannen, länsstatistik framtagen september 2023
- 100 Av anmälningarna var 20 stycken på grund av etnisk tillhörighet, 11 stycken på grund av funktionsnedsättning, 7 stycken på grund av kön, 6 stycken på grund av religion eller annan trosuppfattning, två på grund av könsidentitet och/eller -uttryck, två stycken ålder samt en sexuell läggning.
- 101 Ibid.
- 102 Folhälsomyndigheten, [Hälsa hos personer som är utrikes födda - skillnader i hälsa utifrån födelseland](#), 2019
- 103 SCB, 2021, statistik sammanställd av Uppsala kommun
- 104 Ibid.
- 105 [Folkhälsomyndigheten Hälsa hos personer som är utrikes födda - skillnader i hälsa utifrån födelseland, 2019](#)
- 106 [SCB, 2023](#)
- 107 [Jämställdhetsmyndigheten, Mellan tillit och misstro, 2023](#)
- 108 Ibid. Nationell strategi mot mäns våld mot kvinnor och hedersrelaterat våld och förtryck

Länsstyrelsen
Uppsala län

www.lansstyrelsen.se